

รายงานวิจัย

เรื่อง

หนี้สินและการออมในครัวเรือนผู้สูงอายุไทย

Debts and Savings in Thai Ageing Households

นาย รัชพันธุ์ เชยจิตร

สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตุลาคม 2554

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง หนี้สินและเงินออมในครัวเรือนผู้สูงอายุไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับของหนี้สินและเงินออมในครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของทั้งประเทศ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเฉลี่ย และค่าใช้จ่ายทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือนต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ การวิเคราะห์การออมพบว่า ในภาพรวมของทั้งประเทศ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีเงินออมเฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุเล็กน้อย ในขณะที่การวิเคราะห์ด้านหนี้สิน พบว่า ในภาพรวมของประเทศ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ทำให้ระยะเวลาในการชำระหนี้ของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุสั้นกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ

Abstract

This study aimed to describe and compare the amount of debts and savings among household with ageing people in Thai society . Secondary data from the Socio- Economic Surveys in 2004 and 2006 compiled by the National Statistics Office was employed to this study.

Result of this study found that, for the whole Kingdom of Thailand, households with ageing ,on average, had both income and expenditure per month lower than those without ageing. Surprisingly, households with ageing had a little saving higher than those without ageing, and they also had lower total amount of debts than households without ageing. Therefore, they had shorter debt payment period than those without ageing

คำนำ

รายงานวิจัยเรื่อง หนี้สินและการออมในครัวเรือนผู้สูงอายุไทย ฉบับนี้ เป็นงานวิจัยที่ผู้วิจัยพัฒนาต่อเนื่องจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่เกี่ยวข้องกับ การกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุไทย โดยได้เพิ่มเติมประเด็นด้านหนี้สินและการออมของภาคครัวเรือน เมื่อจำแนกครัวเรือนออกเป็นสองประเภท เช่นงานวิจัยครั้งก่อนหน้านี้ โดยจำแนกครัวเรือนออกเป็น ครัวเรือนที่มีและครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้เป็นเพียงการรายงานสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตเท่านั้นผลการศึกษาอาจยังไม่สามารถตอบคำถามเรื่องผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรต่อระดับหนี้สินและการออมของภาคครัวเรือนในระดับจุลภาคได้ดีเท่าที่ควรแต่ นับเป็นการพัฒนาการองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุของไทยให้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นหากผลของการศึกษาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อ่านได้เท่าที่ควร ผู้วิจัยต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

รัชพันธุ์ เที่ยงจิตร

7 ตุลาคม 2554

	สารบัญ	หน้า
บทคัดย่อ		2
Abstract		3
คำนำ		4
สารบัญ		5
สารบัญตาราง		6-14
บทที่ 1	บทนำ	15
บทที่ 2	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
บทที่ 3	วิธีการดำเนินการวิจัย	25
บทที่ 4	ผลการศึกษา	
	ด้านรายได้	26
	ด้านรายจ่าย	36
	ด้านเงินออม	46
	ด้านหนี้สิน	56
บทที่ 5	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม		87

[illegible]

ตารางที่ 4.11	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	33
ตารางที่ 4.12	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	33
ตารางที่ 4.13	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	34
ตารางที่ 4.14	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคใต้	34
ตารางที่ 4.15	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคใต้	35
ตารางที่ 4.16	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคใต้	35
ตารางที่ 4.17	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ทัวระชาอาณาจักร	38
ตารางที่ 4.18	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ทัวระชาอาณาจักร	38
ตารางที่ 4.19	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ทัวระชาอาณาจักร	39
ตารางที่ 4.20	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน กรุงเทพมหานคร	39

8

ตารางที่ 4.30	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคใต้	44
ตารางที่ 4.31	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคใต้	45
ตารางที่ 4.32	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคใต้	45
ตารางที่ 4.33	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ทัวราชอาณาจักร	48
ตารางที่ 4.34	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ทัวราชอาณาจักร	48
ตารางที่ 4.35	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ทัวราชอาณาจักร	49
ตารางที่ 4.36	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน กรุงเทพมหานคร	49
ตารางที่ 4.37	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคกลาง	50
ตารางที่ 4.38	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคกลาง	50
ตารางที่ 4.39	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคกลาง	51

ตารางที่ 4.40	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคเหนือ	51
ตารางที่ 4.41	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคเหนือ	52
ตารางที่ 4.42	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคเหนือ	52
ตารางที่ 4.43	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	53
ตารางที่ 4.44	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	53
ตารางที่ 4.45	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	54
ตารางที่ 4.46	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคใต้	54
ตารางที่ 4.47	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคใต้	55
ตารางที่ 4.48	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคใต้	55

[illegible]

ตารางที่ 4.59	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	64
ตารางที่ 4.60	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	64
ตารางที่ 4.61	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	65
ตารางที่ 4.62	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคใต้	65
ตารางที่ 4.63	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคใต้	66
ตารางที่ 4.64	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำ ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคใต้	66
ตารางที่ 4.65	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ทัวราชอาณาจักร	67
ตารางที่ 4.66	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ทัวราชอาณาจักร	67
ตารางที่ 4.67	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนนอกเขตเทศบาล ทัวราชอาณาจักร	68

13

ตารางที่ 4.77	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	73
ตารางที่ 4.78	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคใต้	73
ตารางที่ 4.79	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคใต้	74
ตารางที่ 4.80	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคใต้	74

บทที่ 1

บทนำ

ในปัจจุบัน สังคมไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรที่ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่สำคัญดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจทั้งในภาพรวมและในภาคส่วนที่ย่อยลงไป ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการลดลงของประชากรวัยกำลังแรงงาน ศักยภาพการผลิตการผลิตของประเทศมีแนวโน้มลดลง การลดลงของสต็อกของทุนต่อหัว (Stock per Head) ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากประชากรวัยสูงอายุนำเงินออมของตนมาใช้ในการบริโภค การลดลงของการออมมีโอกาสนำไปสู่ปัญหาการลงทุนภายในประเทศ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรยังมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของภาคครัวเรือน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการบริโภคการใช้จ่ายเงินของภาคครัวเรือน (วรเวศม์ สุวรรณระดา, 2552)

จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรมีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยอย่างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมการใช้จ่ายของภาคครัวเรือนซึ่งส่งผลถึงระดับการออมและหนี้สินของภาคครัวเรือนในระยะยาว แต่จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกลับพบว่า งานวิจัยในช่วงสองถึงสามปีที่ผ่านมา งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งที่ศึกษาระดับหนี้สินและการออมของภาคครัวเรือนในระดับจุลภาค เป็นรายอาชีพทั้งนี้เพื่อสะท้อนปัญหาภาวะหนี้สินและระดับการออมของครัวเรือนเป็นรายอาชีพ ซึ่งเป็นแสดงให้เห็นภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและในระยะสั้น ยังไม่งานวิจัยที่แสดงให้เห็นสถานการณ์ของการออมและหนี้สินของภาคครัวเรือนโดยเฉพาะอย่างยิ่งครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ เท่ากับว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยส่วนใหญ่ยังสะท้อนภาพสิ่งที่ปัญหาในอดีตและยังคงสืบเนื่องมาในปัจจุบัน มากกว่าที่จะเป็นการวิจัยที่รองรับหรือเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางประชากรที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่มีต่อภาคครัวเรือน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษา ระดับของหนี้สินและการออมในครัวเรือนผู้สูงอายุไทยว่า มีความแตกต่างกันหรือไม่ เมื่อจำแนกครัวเรือนออกเป็นสองประเภท คือ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุและครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ และยังจำแนกครัวเรือนออกตามเขตการปกครอง เขตภูมิภาค กลุ่มรายได้ แม้ว่าการตอบคำถามวิจัยนี้จะไม่ยังสามารถตอบสะท้อนผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรที่มีผลต่อการออมและหนี้สินของภาคครัวเรือนได้อย่างเต็มที่ แต่ผลการศึกษาครั้งนี้นับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของ

กระบวนการวิจัยในด้านผู้สูงอายุสำหรับการรองรับที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางประชากรที่มีต่อภาคครัวเรือนในสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ระดับของหนี้สินและการออมในครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุไทย
ระหว่างปี พ.ศ. 2547 และ 2549

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งได้จัดทำการศึกษาสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนเป็นประจำทุกสองปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1 ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการกินดีอยู่ดีของผู้สูงอายุ เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

บทที่ 2

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหนี้สินและการออมของครัวเรือนในประเทศไทย โดยจำแนกตามปีที่ศึกษาได้ดังนี้

รัชพันธุ์ เชยจิตร(2554) ศึกษาการกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุไทย โดยใช้ข้อมูลitudinal จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งได้จัดทำการศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนเป็นประจำทุกๆสองปี โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงพรรณนา และ เชิงปริมาณ แล้วนำผลการศึกษาจากทั้งสองวิธีมาสังเคราะห์เพื่อนำเสนอให้เห็นความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุของไทย ผลการศึกษาพบว่าการกระจายรายได้ของประเทศไทยของครัวเรือนทั้งหมดในภาพรวมของประเทศมีแนวโน้มแย่ลง คนจนยิ่งจนลง คนรวยกลับรวยขึ้น นอกจากนั้นเมื่อจำแนกครัวเรือนออกเป็น สองกลุ่ม ได้แก่ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ กับ ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนนั้น ผลการศึกษา พบว่า การกระจายรายได้มีแนวโน้มแย่ลงทั้งสองกลุ่ม กล่าวคือ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของทั้งครัวเรือนผู้สูงอายุ และครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ในกลุ่มที่ 1 มีแนวโน้มลดลง ในทางตรงกันข้าม ส่วนแบ่งรายได้ประจำของทั้งครัวเรือนผู้สูงอายุ และครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ในกลุ่มที่ 10 กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งย้ำให้เห็นว่า คนจนยิ่งจนลง คนรวยกลับรวยขึ้นในครัวเรือนทั้งที่มีและไม่มีผู้สูงอายุ

โดย ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุและยากจนที่สุด ที่มีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ทั้งในภาพรวมระดับประเทศและในทุกภูมิภาค แสดงให้เห็นว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุและยากจนที่สุด มีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่า ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ดังนั้นมาตรการในการโอนเงินโดยตรงจากรัฐสู่มือประชาชนที่ยากจน เช่น สวัสดิการเบี้ยชราภาพนี้ เป็นต้น นับเป็นโครงการสวัสดิการทางสังคมที่เป็นประโยชน์ แต่ทั้งนี้อาจปรับให้โครงการมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ นอกจากนั้นผู้วิจัยได้คำนวณ “ช่องว่างคนรวย-คนจน” โดยการหาอัตราส่วนระหว่างส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุด ครัวเรือนที่มีฐานะปานกลาง ครัวเรือนที่เกือбыากจนที่สุด เทียบกับส่วนแบ่งรายได้ของครัวเรือนที่ยากจนที่สุด ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมระดับประเทศ “ช่องว่างระหว่าง คนรวย-คนจน” นั้นกว้างขึ้นเรื่อยๆ แต่ในความเร็วที่ไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ขั้นล่างสุด กับชั้นกลาง ขยายตัวในความเร็วที่ค่อนข้างช้า เช่น ในตารางที่ 4.14 “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ขั้นล่างสุด” ของครัวเรือนทั้งหมดใน ปี พ.ศ. 2549 ทัวราชอาณาจักร มีค่า เท่ากับ 1.8

ในขณะที่ “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นกลาง” มีค่าเท่ากับ 4.8 ในขณะที่ “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด” มีค่าเท่ากับ 28.6 แสดงให้เห็นว่า ครัวเรือนยิ่งร่ำรวยขึ้นก็ยิ่งมีส่วนแบ่งรายได้มากขึ้นด้วยโดยเปรียบเทียบ ลักษณะเช่นนี้ปรากฏอยู่ในทุกประเภทครัวเรือนและในทุกภูมิภาค “ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เผชิญกับการขยายตัวของช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ชั้นบนสุด มากที่สุด

พิชญา ผลปราชญ์(2553) ศึกษาเรื่องหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรในตำบลหนองแวง อำเภอดอนจาน จังหวัดสกลนคร โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์แบบเจาะจงจากหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำนวน 50 ตัวอย่าง ใน 2 หมู่บ้านของตำบลหนองแวง อำเภอดอนจาน จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาสภาพทั่วไปพบว่า ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้ชาย อายุระหว่าง 41 -50 ปี แต่งงานแล้วและมีบุตรโดยเฉลี่ยอย่างน้อย 2 คน จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพรอง ในครัวเรือนส่วนใหญ่มักจะมีทั้งเด็กหรือผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยอย่างน้อยครัวเรือนละ 1 คน สภาพภาพของครัวเรือนเป็นครัวเรือนเดี่ยวทำนาปีละครั้ง ที่ดินมีขนาดเฉลี่ยประมาณ 26-35 ไร่ โดยเป็นที่ดินของตนเอง และเช่าที่ดินทำทำการเกษตร โดยมีรายได้จากการทำการเกษตรที่ได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายในการทำเกษตร ทำให้รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนต่ำกว่ารายจ่ายในการดำรงชีพไปด้วยเช่นกัน

นอกจากการศึกษาสภาพทั่วไปแล้ว พิชญา ผลปราชญ์ ยังได้ถอดบทเรียนวงจรชีวิตการเป็นหนี้สินของเกษตรกรผ่านการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร จำนวน 10 ราย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ตกอยู่ในภาวะความยากจน ไม่มีที่ดินทำกิน ต้องเช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตร ผลผลิตทางการเกษตรที่ออกมาก็ขายไม่ได้ราคาทำให้รายได้จากการเกษตรค่อนข้างต่ำหากเปรียบเทียบกับรายจ่ายทางด้านการเกษตรที่มีค่อนข้างสูง ทั้งค่าปุ๋ย ค่าจ้างแรงงาน ค่าสารเคมี ทำให้ขาดทุนจากการประกอบการเกษตร ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการครองชีพก็สูงขึ้น ทั้งค่าอาหาร ค่าเล่าเรียนของบุตร ค่ายา ทำให้เมื่อรวมรายจ่ายเพื่อการกินอยู่เข้าไปด้วยแล้ว รายรับยิ่งน้อยกว่ารายจ่ายลงไปอีก ทำให้ครัวเรือนเป็นหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ โดยหนี้สินในระบบเฉลี่ยครัวเรือนละ 47,667 บาท ส่วนหนี้สินนอกระบบ เฉลี่ยครัวเรือนละ 25,357 บาท สาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่สภาพดินฟ้าอากาศที่เปลี่ยนแปลงทำให้การทำนาไม่ตรงตามฤดูกาล หรือผลผลิตได้รับความเสียหายจากสภาพดินฟ้าอากาศที่เปลี่ยนแปลงทำให้ต้องก่อหนี้สินใหม่อยู่บ่อยครั้งทำให้ภาวะหนี้สินของเกษตรกรจึงไม่มีที่สิ้นสุด

นิตยา วงศ์วรรณ(2553) ศึกษาการจัดการหนี้สินโดยกลุ่มกองทุนในชุมชนของเกษตรกรกลุ่มปลูกผักแบบเข้ม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์สองประการ ประการแรก เพื่อศึกษาการจัดการหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มปลูกผักแบบเข้ม และ ศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการหนี้สินดังกล่าว เกษตรกรกลุ่มปลูกผักแบบเข้ม เกิดจากการรวมกลุ่มระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกผักในสวน

ลำไย ในตำบลดอนแก้ว อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยเน้นการช่วยเหลือและการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกของกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดตั้งเป็นกองทุนเพื่อจัดการปัญหาหนี้สินที่เกิดกับเกษตรกรในกลุ่ม โดยรูปแบบการจัดการปัญหาหนี้สินแบ่งเป็นสองรูปแบบ โดยรูปแบบแรกเป็นรูปแบบการแก้ไขปัญหามูลหนี้สินในระดับครัวเรือน ที่ต้องเริ่มต้นที่ตนเอง ครัวเรือนของตนเอง โดยที่สมาชิกจะต้องจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวันในครัวเรือนแบบง่ายๆ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงฐานะการเงินที่แท้จริงได้ ในขณะที่รูปแบบการแก้ไขปัญหามูลหนี้สินในระดับกลุ่มหรือชุมชน คือ ต้องมีการระบบโครงสร้างการบริหารจัดการกองทุนที่ดีที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกของกลุ่มให้มากที่สุด มีการจัดทำกิจกรรมการถวายเป็นบุญให้กับสมาชิกกลุ่มที่เป็นหนี้ในระบบ จัดกิจกรรมส่งเสริมการออม การคืนเงินปันผลให้แก่สมาชิก การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกยามเจ็บป่วย เสียชีวิต หรืองานสาธารณะประโยชน์ ต่างๆ

นอกจากนั้นยังได้มีการรวมกลุ่มของสมาชิกเพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ เพื่อใช้เองและจำหน่ายเป็นรายได้ให้แก่สมาชิกเกษตรกรกลุ่มปลูกผักแบบเข้มและเป็นที่พึ่งตนเองได้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้ว่าผลสำเร็จที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมกองทุนกู้ยืมของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักแบบเข้มเป็นต้นแบบที่ดีของการสร้างระบบสวัสดิการกลุ่ม จากการทำงานที่เริ่มจากภายใน หรือ ชาวบ้านด้วยกัน และสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มขึ้นมาได้ ซึ่งเป็นกระบวนการชาวบ้านอย่างแท้จริง ในขณะที่ที่โครงการพัฒนาต่างๆของรัฐไม่ได้เป็นปัจจัยหลักให้กลุ่มเกษตรกรเกิดความเข้มแข็งและมีการพัฒนาการที่ยั่งยืนได้ โครงการพัฒนาต่างๆของรัฐจึงเป็นเพียงปัจจัยด้านโอกาสที่ให้กลุ่มเกษตรกรเกิดการเรียนรู้ในประเด็นที่รัฐเข้ามาส่งเสริมเช่น การประกันสังคม และระบบสวัสดิการของรัฐ

ดวงฤทัย พรธเนศ (2552) ศึกษารายได้ รายจ่าย หนี้สินและการออมของครัวเรือนหาบเร่แผงลอยกรณีศึกษา ชุมชนท่าพระจันทร์ โดยการสัมภาษณ์ตัวอย่างจำนวน 50 ตัวอย่าง โดยได้ผลการศึกษาดังนี้ กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 44 ปี การศึกษาเฉลี่ย 11 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 2 คน มีรายได้จากหาบเร่แผงลอย ประมาณ 17,000 บาทต่อเดือนโดยกลุ่มผู้ค้าที่มีรถเข็นมีรายได้สูงกว่ารายได้หาบเร่ในกลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ค้าหาบเร่มีรายได้ต่ำที่สุด และมีรายได้ที่ไม่สม่ำเสมอ ในขณะที่รายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย 11,500 บาท ประมาณร้อยละ 70 เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค อย่างไรก็ตามผู้ค้าหาบเร่แผงลอย มีเงินออมเฉลี่ยประมาณ 29,000 บาท ต่อปี โดยครัวเรือนหาบเร่แผงลอยให้ความสำคัญกับการออมเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในอนาคตมากที่สุด รองลงมาคือเพื่อเป็นค่าศึกษาเล่าเรียนของบุตร และสำรองไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของตนเองหรือครอบครัว ในด้านหนี้สินครัวเรือนมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยประมาณ 350,000 บาทต่อคน โดยคนที่มีหนี้สูงสุดประมาณ 2,000,000 บาท ต่ำสุด 10,000 บาท ระยะเวลาการชำระหนี้ยาวนานที่สุด 30 ปี เพราะเป็นการกู้ซื้อบ้าน เมื่อจำแนกหนี้สินออกเป็นหนี้ในระบบกับหนี้ในระบบ พบว่า ส่วนใหญ่มีหนี้ในระบบเป็นสัดส่วนที่มากกว่าหนี้ในระบบ หนี้ในระบบมีมูลค่า

เฉลี่ยประมาณ 5 แสนบาท หนี้ในระบบเฉลี่ยประมาณ 42,000 บาท อย่างไรก็ตามแม้ภาระหนี้ทั้งหมดของหนี้ในระบบ จะต่ำกว่าหนี้ ในระบบแต่ในด้านภาระการชำระหนี้ต่อเดือน กลับพบในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ครั้วเรือนกลับมีภาระการชำระหนี้ในระบบต่อเดือน สูงกว่า หนี้ในระบบเกือบสองเท่าตัว สาเหตุของการเกิดหนี้ของกลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอยที่ทำพระจันทร์ ส่วนใหญ่เกิดจากรายรับไม่พอกับรายจ่าย การขาดทุนในการค้าขาย นอกจากนั้นการที่ไม่ได้ใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ยังทำให้ภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการไม่มีวินัยทางการเงินของผู้ที่มีหนี้ทำให้การใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์มีส่วนทำให้เกิดการก่อหนี้เพิ่มขึ้นในอนาคต

นันทรัตน์ จิโรภาส (2552) ศึกษา ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการรวบรวมแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ระดับลึก ผลการศึกษาพบว่าข้าราชการครูประมาณหนึ่งในสามของตัวอย่างมีจำนวนหนี้สินในปัจจุบันมากกว่า 1 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่กู้ยืมมาจาก สหกรณ์ออมทรัพย์ครู มีภาระในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท แต่อย่างไรก็ตามแม้จะมีภาระการชำระหนี้ค่อนข้างมากแต่ข้าราชการครูส่วนใหญ่ยังคงรายรับเพียงพอกับรายจ่าย ภาระหนี้ที่เกิดขึ้นเกิดจากการซื้อบ้านเป็นของตนเอง รถยนต์ รถจักรยานยนต์ กู้เงินเพื่อมาเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ค่านิยมทางเศรษฐกิจ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขเกี่ยวกับการเล่นการพนันและการดื่มเครื่องดื่มมึนเมาประเภทต่างๆ และพฤติกรรมกรรมกรรการบริโภคอาหารนอกบ้านและซื้อสินค้าระบบเงินผ่อน สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ข้าราชการครูมีรายจ่ายในแต่ละเดือนเพิ่มขึ้น ส่งผลเกิดความจำเป็นที่จะต้องก่อภาระหนี้สินติดตามมา

สิ่งที่น่าสนใจสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ก็คือ ผู้วิจัยระบุว่าแม้ว่าข้าราชการครูจะมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อพิจารณารายรับและรายจ่ายในแต่ละเดือนกลับพบว่า ข้าราชการครูมีรายรับเพียงพอกับรายจ่าย ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตไว้ว่า การที่มีรายรับเพียงพอกับรายจ่ายนั้นอาจเกิดจากข้าราชการครูบางส่วนมีเงินออม หรือมีการสะสมเงินออมในรูปแบบต่างๆไว้ก่อนหน้านี้ หรือสามารถหาเงินจากแหล่งอื่นๆมาจุนเจือให้รายรับสมดุลกับรายจ่าย แหล่งเงินเหล่านั้นนอกจากเงินออมที่สะสมไว้ อาจอยู่ในรูปของเงินกู้ในระบบ เงินจากวงแชร์ รวมถึงรายได้เสริมทำให้ข้าราชการครูสามารถมีเงินมาสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เกินกว่ารายได้ในบางเดือนได้ นั่นแสดงให้เห็นว่า ข้าราชการครูบางส่วนที่ไม่มีรายได้เสริมมาจากแหล่งภายนอกอื่นๆ ยังคงมีรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่ายในแต่ละเดือน แต่สามารถบริหารจัดการการเงินให้รายรับเพียงพอกับรายจ่ายได้โดยการยืมเงินจากแหล่งอื่นๆมา สนับสนุนไปพ่วงก่อนแต่ในที่สุดแล้วเท่ากับว่าข้าราชการครูเหล่านั้นยืมรายรับของตนเองในอนาคตมาใช้บริโภคในปัจจุบันนั่นเอง

กาญจนา ไชตถาวร และ ไททัศน์ ภัยพิสัย (2550) ทำการสังเคราะห์โครงการวิจัยการแก้ไขปัญหานี้สินโดยชุมชนหมู่บ้านป่าไผ่ ตำบลแม่โป่ง อำเภออดอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการใช้การวิจัยแบบส่วนร่วมกับชุมชนบ้านป่าไผ่ ต.แม่โป่ง อ.อดอยสะเกิด จ.เชียงใหม่ ผ่านการประชุม การจัดเวที การสนทนาแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อช่วยกันระดมหาแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินซึ่งเป็นปัญหาหลักของหมู่บ้าน ที่ต้องอาศัยความร่วมมือและองค์ความรู้จากหลายส่วนมาประกอบกัน จากนักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์จากมหาวิทยาลัย ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมสังเคราะห์แผนงานของชุมชนเพื่อพัฒนาแผนชุมชน และแนวทางเพื่อการแก้ไขปัญหานี้สินแบบบูรณนาการที่มีความสมบูรณสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง จากกระบวนการดังกล่าวทำให้ข้อสรุปที่เป็นสาระสำคัญของปัญหานี้สินที่เกิดจากทั้งเงื่อนไขภายในชุมชนและภายนอกชุมชน 5 ประการ ประกอบด้วย

ประการแรก ปัญหานี้สินที่มีสาเหตุมาจากภัยธรรมชาติ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ไม่สามารถควบคุมได้ ส่วนประการที่สอง มีสาเหตุในเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจและโครงสร้างทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจผ่านกลไกตลาดที่ไม่เป็นธรรม ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ราคาสินค้า การเกษตรตกต่ำ ภาวะความเสี่ยงในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรตกแก่เกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ สาเหตุประการที่สาม เกิดจาก นโยบายการแก้ไขปัญหานี้สินของรัฐที่แก้ไขปัญหานี้สินไม่ตรงจุด เน้นการเพิ่มผลผลิตเพิ่มรายได้ โดยการสนับสนุนสินเชื่อสู่เกษตรกรแต่ขาดการติดตาม ช่วยเหลือหรือเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการจัดการทางการเงินที่ดี ส่งผลให้เกษตรกรต้องพึ่งพิงเงินลงทุนจากเงินสินเชื่ออย่างต่อเนื่องและยังทำให้เกิดการทำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ จนกลายเป็นวัฏจักรของหนี้สินที่หมุนเวียนไม่เคยหยุดหย่อน ส่วนสาเหตุที่สี่ของปัญหานี้สินของเกษตรกรเกิดจากค่าใช้จ่ายทางสังคมที่สูงขึ้นตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสวัตถุนิยม เช่น การจัดงานประเพณีต่างๆ ค่าใช้จ่ายทางด้านการศึกษาของบุตรหลานที่สูงขึ้น ค่าไฟฟ้าที่เพิ่มสูงขึ้นจากการบริโภคเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มากขึ้นตามกระแสบริโภคนิยม เป็นต้น สาเหตุประการสุดท้ายที่ทำให้เกษตรกรต้องเผชิญกลับปัญหานี้สิน คือ ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของเกษตรกรที่ฟุ่มเฟือย ใช้เงินไปกลับสิ่งที่เป็นอบายมุข การพนัน หวย การใช้สินค้านำส่ง

ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าจากเงื่อนไขปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่เป็นสาเหตุของปัญหานี้สินของเกษตรกรทั้งหมดที่กล่าวมา ล้วนมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ดังนั้นการแก้ไขปัญหานี้สินต้องแก้ไขปัญหานี้สินทั้งภายในและภายนอกไปพร้อมๆกัน แม้ว่าหลายสาเหตุที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของชุมชน แต่ชุมชนสามารถที่จะรู้เท่าทันและเตรียมการในการป้องกันได้ ในขณะที่ปัญหาที่เกิดจากสาเหตุภายในหรือสาเหตุของหนี้สินที่เกิดจากพฤติกรรมเป็นเงื่อนไขที่สามารถควบคุมและแก้ไขได้โดยชุมชนและตัวเกษตรกร โดยจะต้องสะท้อนปัญหาดังกล่าวแล้วนำมาเป็นบทเรียนที่ ตัวเกษตรกร ตัวชุมชน จะต้องไม่ย่ำซ้ำรอยเดิม ทั้งนี้

จากความร่วมมือระหว่างนักวิชาการกับชุมชนได้เสนอแผนชุมชนในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรออกเป็นสองระยะ คือ ระยะเร่งด่วน กับ ระยะยาว โดยในระยะเร่งด่วนเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ส่วนในระยะยาวเป็นการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการเพื่อแก้ไข บรรเทาปัญหาหนี้สินที่มีสาเหตุมาจากภายนอก

เบญจมาภรณ์ จันทร์ประสิทธิ์ (2550) ศึกษาโครงการแก้ไขหนี้สินภาคประชาชนของธนาคารออมสินภาค 7 เนื่องจากรัฐบาลมอบหมายให้ธนาคารออมสินมีบทบาทในการดำเนินโครงการแก้ไขหนี้สินภาคประชาชน 2 ประการ คือ ในฐานะผู้เจรจาแก้ไขหนี้ทั้งในและนอกระบบ และในฐานะผู้อนุมัติสินเชื่อแก่ลูกหนี้ที่ผ่านการเจรจาแก้ไขหนี้ โดยเริ่มโครงการตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา พบว่าการดำเนินงานของธนาคารออมสินภาค 7 สามารถอนุมัติสินเชื่อได้ 178 ราย วงเงินกู้ 7.25 ล้านบาท ในขณะที่เป้าหมายการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2548 กำหนดเป้าหมายการอนุมัติสินเชื่อไว้ที่ 1,299 ราย วงเงินกู้ 97 ล้านบาท ส่วนผลการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2549 ธนาคารออมสินภาค 7 สามารถอนุมัติสินเชื่อได้ 132 ราย วงเงินกู้ 6.72 ล้านบาท ต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในปีดังกล่าวที่ต้องการอนุมัติสินเชื่อทั้งหมดถึง 270 รายวงเงินกู้ 15 ล้านบาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าธนาคารออมสินภาค 7 ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายได้

นอกจากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นภาพรวมของการดำเนินการแก้ไขหนี้สินภาคประชาชนของธนาคารออมสินภาค 7 แล้ว ผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมโครงการแก้ไขหนี้สินภาคประชาชนของรัฐบาล โดยจำแนกออกเป็นสองกลุ่มๆละ 100 คน โดยกลุ่มแรกเป็นผู้เข้าร่วมโครงการที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อตามโครงการส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ที่ไม่ได้รับอนุมัติสินเชื่อจากธนาคารออมสิน โดยภาพรวมพบว่าสาเหตุที่เข้าร่วมโครงการแก้ไขหนี้สินภาคประชาชนของรัฐบาล เนื่องจากต้องการหาแหล่งเงินกู้ใหม่ที่มีดอกเบี้ยต่ำ ในขณะที่เดียวกันลูกหนี้ที่ไม่ได้รับอนุมัติสินเชื่อเนื่องจากมีวัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อ นอกเหนือไปจากที่ธนาคารออมสินกำหนด คือ ต้องการสินเชื่อเพื่อนำไปลงทุนค้าขายหรือขยายกิจการหรือเพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว ในขณะที่วัตถุประสงค์ของโครงการต้องการให้นำเงินไปชำระหนี้สินในระบบและนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงเพื่อลดภาระดอกเบี้ยและขยายระยะเวลาการชำระหนี้ให้นานขึ้น นอกจากการระบุวัตถุประสงค์ของการขอสินเชื่อไม่เป็นไปตามหลักการของโครงการแล้ว ยังพบว่าลูกหนี้ที่ไม่ได้รับอนุมัติสินเชื่อเนื่องมาจากไม่มีหลักประกันโดยเฉพาะการใช้บุคคลค้ำประกันที่ต้องเป็นข้าราชการ พนักงานของรัฐ นอกจากจะไม่สามารถหาบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่ธนาคารกำหนดมาค้ำประกันได้ การที่มีประวัติค้างชำระกับเจ้าหนี้รายเดิมเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่ได้รับอนุมัติสินเชื่อ ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ธนาคารออมสินควรมีมาตรการให้ลูกหนี้เกิดบัญชีเงินฝากเป็นรายวันกับทางธนาคารออมสินก่อนพิจารณาอนุมัติสินเชื่อเพื่อเป็นการให้ลูกหนี้แสดงเจตนาและสร้างวินัยในการส่งชำระหนี้ที่ดีให้กับธนาคารออมสินทราบ

อัคราฐ แชนสันเทีย (2550) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของเกษตรกร ลูกค้า ธ.ก.ส. ใน
ส า ข า อ ำ เ ภ อ ค อ น ส ว ร ร ค์ จั ง ห ว ัด ชัย ภูมิ
โดยการสุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรที่เป็นลูกค้านาคาเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 400
ราย เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้สินของเกษตรกร โดยผลการศึกษาพบว่า ลูกค้าของธ.ก.ส.
สาขาคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ส่วนใหญ่เป็นชาย อายุเฉลี่ยประมาณ 50 ปี
ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ยประมาณ 153,000 บาทต่อปี
รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยประมาณ 48,000 บาทต่อปี เกษตรกรมีรายจ่ายในการผลิตด้านการเกษตร
ประมาณ 90,000 บาท รายจ่ายนอกภาคการเกษตรประมาณ 35,000 บาท ในขณะที่มีเงินออมเฉลี่ย
ประมาณ 3,600 บาทต่อปี ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ให้
ความสำคัญกับราคาผลผลิตทางการเกษตรเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้มากที่สุด เพราะหากผลผลิต
ทางการเกษตรได้ราคาดี ความสามารถในการชำระหนี้ก็ยิ่งดีมากขึ้นไปด้วย ส่วนปัจจัยรองลงมาคือ
ค่าใช้จ่ายในการผลิตทางการเกษตร ถ้าค่าใช้จ่ายทางการเกษตรต่ำเกษตรกรก็จะมีกำไรจากการผลิตทาง
การเกษตรมากขึ้น ทำให้สามารถชำระหนี้ได้มากขึ้นด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ผลการศึกษาพบว่า
รายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร เป็นแหล่งรายได้หลักในการชำระหนี้ให้กับ ธ.ก.ส. อันดับที่สอง
คือแหล่งเงินกู้ เป็นแหล่งที่มาของรายได้เป็นอันดับที่สองสำหรับการชำระหนี้ให้กับธ.ก.ส. ในขณะที่รายได้
ของครัวเรือน นั้นเกษตรกรจัดไว้เป็นแหล่งรายได้ลำดับที่สามสำหรับชำระหนี้ให้กับ ธ.ก.ส. ในขณะที่สาเหตุ
ที่ทำให้ครัวเรือนเกษตรกรไม่สามารถชำระหนี้ได้หรือชำระไม่ตรงตามกำหนดต่อธ.ก.ส. อันดับแรก คือ
ครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายที่สูง อันดับต่อมาคือ ผลผลิตทางการเกษตรได้รับความเสียหาย ดังนั้นผู้วิจัยจึง
เสนอแนะให้มีการส่งเสริมอาชีพนอกภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นแหล่งรายได้เสริมในขณะเดียวกันก็ควร
การส่งเสริมการออมให้กับครัวเรือนเกษตรกรมากยิ่งขึ้น

ปาริชาติ รัตนกิจ (2549) ศึกษาปัญหาหนี้สินเกษตรกรรายย่อย ศึกษา
กรณีเกษตรกรหมู่บ้านสมานมิตร ตำบลดอนศิลา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย โดยการสัมภาษณ์
หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรรายย่อย จำนวน 10 ราย
พบว่าสาเหตุและปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรในหมู่บ้านสมานมิตร
เกิดจากการซื้อบ้านและที่ดินทำกิน หรือ นำเงินไปเช่าที่ดิน และเป็นหนี้เพื่อนำเงินมาลงทุนในการผลิต
นอกจากนั้นยังพบว่า กระแสการบริโภคนิยมก็เป็นสาเหตุหนึ่งให้เกษตรกรเป็นหนี้ การส่งเสริมการศึกษาใน
ระดับที่สูงขึ้นของบุตรหลานก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งให้เกษตรกรมีภาระหนี้สินมากขึ้น รวมทั้งการจัดงานตาม
ประเพณีโดยเฉพาะงานศพ ทำให้ครัวเรือนต้องกู้ยืมเงินทองเพื่อจัดงานศพให้เป็นไปตามประเพณีซึ่งมี
ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง

ในส่วนของการชำระหนี้สินการศึกษาแบ่งการชำระหนี้สินออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกอยู่ในระดับปัจเจกหรือเกษตรกรรายบุคคล พบว่า เกษตรกรสามารถนำทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนมาทำให้เกิดประโยชน์เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการบริโภครวมทั้งการลดภาระหนี้ด้วยการ จัปส์ตัวน้ำในท้องถื่นขายเป็นรายได้ หรือนำมาแปรรูปเป็นปลาร้า ปลาสาม ปลาแห้ง ไว้บริโภคในครัวเรือนหรือขายเป็นรายได้ สำหรับการแก้ไขปัญหาหนี้สินในระดับกลุ่ม พบว่า ชาวบ้านสามารถนำเอาทุนทางสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์จากการรวมกลุ่มกิจกรรม เช่น กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า ธนาคารข้าว ร้านค้าชุมชน และ กลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่มอาชีพในชุมชนสามารถช่วยลดหนี้สินของชาวบ้านได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ยังไม่สามารถช่วยลดเปลี่ยนหนี้สินได้เนื่องจากหนี้สินของชาวบ้านเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เรื้อรังสะสมมานาน อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสนใจของการศึกษาครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนระดับหนึ่ง แต่จากการพัฒนาในระบบการเกษตรทุนนิยมเช่นในปัจจุบัน ชุมชนไม่สามารถต้านกระแสการพัฒนาระบบหลักได้ เกษตรกรต้องทำการผลิตเพื่อตอบสนองการเกษตรสมัยใหม่ ทำให้มีความต้องการใช้เงินทุนมากขึ้นเพื่อจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีต้นทุนสูง ในขณะที่เกษตรกรไม่มีอำนาจต่อรองด้านการขายผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนั้นกระแสบริโภคนิยมที่มีมากขึ้น กอปรกับความต้องการให้บุตรหลานได้มีเรียนในระดับที่สูงขึ้นทำให้เกิดภาระหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบสำหรับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของบุตรหลาน ในขณะที่บุตรหลานในบ้านสมานมิตรที่จบการศึกษาทั้งในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ไม่กลับมาอยู่บ้านแต่หางานทำในเขตเมืองแล้วส่งเงินกลับบ้าน ซึ่งลักษณะเช่นนี้ผู้วิจัยได้ให้ข้อสังเกตว่าลักษณะเช่นนี้ได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในสังคมชนบทของไทยและอาจเป็นสัญญาณการล่มสลายของสังคมเกษตรกร

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาพบว่า การศึกษาปัญหาหนี้สินส่วนใหญ่เน้นปัญหาหนี้สินในกลุ่มอาชีพใดอาชีพหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะครอบคลุมหนี้สินในครัวเรือนเกษตรกร ข้าราชการครู หรือปัญหาหนี้ของภาคประชาชน ในขณะที่ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาหนี้สินหรือเงินออมที่กลุ่มตัวอย่างเป็นครัวเรือนผู้สูงอายุโดยตรง แม้ว่าสาเหตุของปัญหาหนี้สินจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของอาชีพก็ตาม แต่สิ่งที่ผู้วิจัยต้องการทราบคือ การมีผู้สูงอายุอยู่ในครัวเรือนส่งผลให้ปัญหาหนี้สินมีความแตกต่างกันหรือไม่กับครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ในขณะที่สังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ปัญหาหนี้สินของครัวเรือนผู้สูงอายุสมควรที่จะได้ศึกษาไว้ล่วงหน้าเพื่อให้มีองค์ความรู้ไว้ระดับหนึ่งเพื่อรองรับกับโครงสร้างทางประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปและอาจนำไปสู่การลดลงของความกินดีอยู่ดีในระดับครัวเรือนที่มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน พ.ศ.2547 และ 2549 ซึ่งเป็นข้อมูลประเภทภาคตัดขวาง จำนวน 2 ครั้ง เพื่อศึกษาระดับของหนี้สินและการออมในครัวเรือนผู้สูงอายุ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการศึกษาโดยวิธีการรวบรวมข้อมูล เอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนี้สินและการออมในระดับครัวเรือน
2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยเพียงสถิติพื้นฐานง่ายๆ ไม่ซับซ้อน เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และ ค่าสัดส่วน เพื่อผู้อ่านเข้าใจและสามารถเปรียบเทียบได้ง่าย อีกทั้งผู้วิจัยต้องการเพียงแสดง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย โดยผู้วิจัยมิได้มุ่งหวังไปถึงการค้นหาสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นในลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นหรือตัวแปรตามแต่อย่างใด เนื่องจากเนื้อหาที่ได้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมนั้นมีเนื้อหาค่อนข้างมากดังที่ผู้อ่านจะได้พบในบทต่อไปซึ่งเป็นผลการศึกษา อีกทั้งยังเป็นการเปิดกว้างสำหรับผู้สนใจในการพัฒนางานวิจัยที่ต่อเนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ อันเป็นการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมผู้สูงอายุของไทยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในบทนี้ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาของผลการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านรายได้ รายจ่าย เงินออม และหนี้สิน ตามลำดับ โดยสามารถแสดงรายละเอียดของผลการศึกษาแต่ละด้านได้ดังนี้

1.ด้านรายได้

เมื่อพิจารณารายได้ของครัวเรือนจากรายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือน พบว่า ในภาพรวมของประเทศไทย ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ร่วมด้วยมีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ร่วมด้วย ทั้งใน ปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 18,449 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในขณะที่ ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 20,130 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน นอกจากนี้ยัง พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเพิ่มขึ้นจาก 15,273 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 18,449 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 (ตารางที่ 4.1)

เมื่อพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล ในภาพรวมของประเทศไทย พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ทั้งใน ปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 21,765 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 23,228 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน อย่างไรก็ตามครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองก็มีรายได้ประจำเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 18,263 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 21,765 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 (ตารางที่ 4.2) เมื่อพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลในภาพรวมของประเทศไทย ก็พบในลักษณะเช่นเดียวกันกับครัวเรือนในเขตเมือง กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ มีรายได้ประจำเฉลี่ยต่ำกว่า ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ทั้งใน ปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 13,564 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 14,694 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน แม้ว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุจะมีรายได้ประจำเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ แต่รายได้ประจำเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทก็เพิ่มขึ้นจาก 10,969 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน เป็น 13,564 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน (ตารางที่ 4.3) จะเห็นได้ว่า เมื่อจำแนกครัวเรือนออกเป็นเขตเมืองและเขตชนบท พบว่า ครัวเรือนในเขตเมืองมีรายได้ประจำเฉลี่ยสูง

กว่าในเขตชนบท ทั้งครัวเรือนที่มีและไม่มีผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นความแตกต่างของรายได้ระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบทนั้นยังคงปรากฏในสังคมไทย

เมื่อพิจารณารายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือนโดยจำแนกตามภูมิภาคซึ่งประกอบด้วย

5 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ พบว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 40,649 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคเหนือ โดยมีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 21,396 18,932 14,882 และ 14,547 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.4, 4.5, 4.8, 4.11 และ ตารางที่ 4.14)

หากพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่มีตั้งอยู่ในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล ยกเว้น กรุงเทพมหานคร พบว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล ภาคกลาง มีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 23,555 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคเหนือ โดยมีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 18,932 18,667 และ 17,757 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.6, 4.9, 4.12 และ ตารางที่ 4.15)

สำหรับครัวเรือนในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาล พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาล ภาคกลาง มีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 18,895 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ ภาคเหนือ และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 17,108 9,866 และ 8,978 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.7, 4.10, 4.13 และ ตารางที่ 4.16) จะเห็นได้ว่านอกจาก ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองมีรายได้ประจำเฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนในเขตชนบทแล้ว ยังพบว่ามีความแตกต่างของรายได้ระหว่างภูมิภาคโดยเฉพาะครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทของภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือที่มีรายได้ประจำเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนประเภทเดียวกันของภูมิภาคอื่นๆ

ตารางที่ 4.1 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ทัวราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3454	5459	3766	5459	3629	5459
กลุ่มที่ 2	6747	9134	6817	9514	6793	9371
กลุ่มที่ 3	10387	14232	10380	13972	10382	14055
กลุ่มที่ 4	16569	22297	16586	19949	16581	20581
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	44484	53979	41948	45983	42735	48056
เฉลี่ย	15273	18449	16417	20130	16038	19576

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.2 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ทัวราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3527	5726	3787	5653	3675	5684
กลุ่มที่ 2	6766	9311	6851	9754	6823	9590
กลุ่มที่ 3	10415	14337	10416	14207	10415	14248
กลุ่มที่ 4	16710	22281	16660	20023	16673	20624
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	45573	52303	43130	47180	43882	48549
เฉลี่ย	18263	21765	18766	23228	18610	22766

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.3 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ทั่วราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3392	5267	3747	5323	3588	5299
กลุ่มที่ 2	6725	8945	6772	9233	6756	9121
กลุ่มที่ 3	10348	14060	10313	13559	10325	13725
กลุ่มที่ 4	16320	22339	16391	19753	16366	20468
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	40494	62371	37368	41200	38368	45973
เฉลี่ย	10969	13564	12078	14694	11671	14294

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.4 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน กรุงเทพมหานคร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4032	6086	4239	7718	4180	7174
กลุ่มที่ 2	7160	11008	7007	11113	7039	11080
กลุ่มที่ 3	10580	17669	10690	16100	10678	16573
กลุ่มที่ 4	17094	24339	16614	20210	16689	21282
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	59311	69412	52821	58070	55091	61120
เฉลี่ย	42518	40649	28351	35034	31836	36575

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.5 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3628	6066	3917	6026	3778	6044
กลุ่มที่ 2	6781	9993	6882	10188	6846	10111
กลุ่มที่ 3	10431	15323	10478	14366	10465	14694
กลุ่มที่ 4	16550	22806	16643	19049	16615	20018
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	43477	57918	39610	43912	40838	47514
เฉลี่ย	16829	21396	17367	21114	17188	21205

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.6 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3719	6318	3909	5903	3822	6107
กลุ่มที่ 2	6746	10026	6902	10424	6851	10278
กลุ่มที่ 3	10435	15134	10534	14710	10508	14848
กลุ่มที่ 4	16547	21968	16741	18781	16689	19614
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	44346	53584	39704	45459	41142	47670
เฉลี่ย	18782	23555	18386	23082	18507	23228

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.7 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาควกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3556	5855	3925	6117	3741	5999
กลุ่มที่ 2	6814	9969	6858	9966	6842	9967
กลุ่มที่ 3	10426	15529	10390	13917	10401	14504
กลุ่มที่ 4	16553	24203	16448	19474	16486	20670
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	41856	69237	39414	40772	40228	47177
เฉลี่ย	14516	18895	15723	18430	15273	18590

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.8 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3337	4857	3683	4888	3524	4875
กลุ่มที่ 2	6702	8218	6734	8539	6723	8411
กลุ่มที่ 3	10389	12073	10266	12475	10304	12345
กลุ่มที่ 4	16527	20842	16475	19573	16492	19950
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	42345	46567	41638	42270	41848	43512
เฉลี่ย	11538	14547	13900	16542	13039	15825

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.9 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3435	4988	3701	5118	3574	5058
กลุ่มที่ 2	6729	8412	6790	8741	6767	8609
กลุ่มที่ 3	10438	12370	10276	12692	10326	12587
กลุ่มที่ 4	16632	21050	16491	19966	16537	20287
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	42720	47536	43202	42402	43057	43927
เฉลี่ย	13833	17757	16651	19462	15629	18863

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.10 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3256	4762	3670	4746	3486	4753
กลุ่มที่ 2	6664	7978	6668	8289	6667	8164
กลุ่มที่ 3	10297	11531	10249	12083	10263	11905
กลุ่มที่ 4	16225	20256	16435	18435	16372	18982
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	40883	41323	35982	41706	37380	41609
เฉลี่ย	8233	9866	9843	11893	9250	11140

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.11 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3460	5608	3700	5285	3608	5421
กลุ่มที่ 2	6731	8831	6758	9293	6749	9128
กลุ่มที่ 3	10282	14072	10259	13824	10266	13903
กลุ่มที่ 4	16476	22907	16684	21678	16625	22024
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	40375	47629	40642	45231	40564	45840
เฉลี่ย	12619	14882	14208	17736	13689	16759

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.12 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3452	5927	3689	5526	3598	5697
กลุ่มที่ 2	6761	9278	6802	9741	6789	9576
กลุ่มที่ 3	10325	14343	10309	14167	10313	14224
กลุ่มที่ 4	16722	23251	16792	21861	16773	22246
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	41087	47991	41401	45759	41310	46341
เฉลี่ย	15342	18667	16937	21527	16445	20589

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.13 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3468	5353	3712	5102	3619	5207
กลุ่มที่ 2	6691	8275	6697	8734	6695	8570
กลุ่มที่ 3	10223	13410	10151	13028	10178	13146
กลุ่มที่ 4	15881	21588	16235	20899	16103	21104
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	34326	43379	33287	40910	33617	41396
เฉลี่ย	8145	8978	8496	10699	8369	10067

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.14 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคใต้

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3471	5790	3999	6767	3739	6391
กลุ่มที่ 2	6756	9803	6914	10402	6864	10207
กลุ่มที่ 3	10431	14251	10371	14916	10388	14729
กลุ่มที่ 4	16639	20969	16443	20188	16498	20383
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	39701	51881	40204	45774	40052	47133
เฉลี่ย	15116	18932	16788	21448	16249	20719

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.15 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาครัฐ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3692	6329	4125	6982	3953	6758
กลุ่มที่ 2	6821	10031	6917	10366	6888	10254
กลุ่มที่ 3	10444	14343	10349	14731	10376	14625
กลุ่มที่ 4	17037	21037	16502	19787	16634	20066
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	39768	43525	41928	47031	41289	46246
เฉลี่ย	18085	20509	19136	24041	18829	23103

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.16 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาครัฐ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3358	5522	3875	6625	3586	6174
กลุ่มที่ 2	6703	9625	6911	10442	6843	10157
กลุ่มที่ 3	10415	14136	10397	15168	10403	14868
กลุ่มที่ 4	16201	20873	16348	21021	16300	20977
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	39535	77647	35479	42026	36766	49798
เฉลี่ย	12035	17108	13462	17477	12947	17357

ที่มา : จากการคำนวณ

2.ด้านรายจ่าย

เมื่อพิจารณารายจ่ายของครัวเรือนจากค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือน พบว่าในภาพรวมของประเทศ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ทั้งในปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 14,523 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 16,340 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน แม้ว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุจะมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุก็ตาม ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุก็ยังเผชิญกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจาก 12,311 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2547 เป็น 14,523 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2549 (ตารางที่ 4.17)

เมื่อจำแนกครัวเรือนออกตามเขตการปกครอง โดยเริ่มต้นพิจารณาครัวเรือนในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมของประเทศ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ทั้งในปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 16,922 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 18,293 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน แม้ว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุจะมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุก็ตาม แต่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลก็ยังเผชิญกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจาก 14,251 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2547 เป็น 16,922 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2549 (ตารางที่ 4.18)

สำหรับในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลในภาพรวมของประเทศ ก็พบในลักษณะเช่นเดียวกันกับครัวเรือนในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุทั้งสองปีที่ทำการศึกษา โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 10,989 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 12,911 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน แม้ว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทจะมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุก็ตาม แต่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทก็ยังคงต้องเผชิญกับค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เพิ่มขึ้นจาก 9,519 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2547 เป็น 10,989 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2549 (ตารางที่ 4.19) จะเห็นได้ว่าครัวเรือนในเขตเมืองมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยสูงกว่าในเขตชนบท

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนจำแนกตามภูมิภาค พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 28,043 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 16,551 14,302 12,269 และ 12,216 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.20, 4.21, 4.24, 4.27 และ ตารางที่ 4.30) หากพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล โดยไม่นับรวมครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล ภาคกลาง มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 18,409 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ ภาคเหนือ และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 16,205 14,675 และ 14,584 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.22, 4.25, 4.28 และ ตารางที่ 4.31)

สำหรับครัวเรือนที่มีที่ตั้งในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาล พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลของ ภาคกลาง มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 14,398 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ ภาคเหนือ และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 12,100 8,762 และ 8,520 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.23, 4.26, 4.29 และ ตารางที่ 4.32)

ตารางที่ 4.17 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ทัวราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4272	7004	5250	7686	4821	7397
กลุ่มที่ 2	7197	9299	7612	10257	7472	9895
กลุ่มที่ 3	10058	12889	10201	13358	10160	13207
กลุ่มที่ 4	14296	17979	14894	17242	14723	17441
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	29443	32574	28628	29851	28881	30557
เฉลี่ย	12311	14523	13670	16340	13220	15740

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.18 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ทัวราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน(บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4303	7364	5434	8053	4950	7758
กลุ่มที่ 2	7224	9642	7737	10548	7567	10214
กลุ่มที่ 3	10252	13395	10422	13819	10377	13685
กลุ่มที่ 4	14362	18711	15195	17535	14979	17849
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	30385	32843	29436	30627	29728	31219
เฉลี่ย	14251	16922	15304	18293	14976	17861

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.19 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ทั่วราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4245	6743	5081	7428	4707	7139
กลุ่มที่ 2	7165	8930	7453	9916	7354	9533
กลุ่มที่ 3	9785	12063	9794	12547	9791	12387
กลุ่มที่ 4	14180	16123	14098	16459	14126	16366
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	25994	31223	25500	26750	25658	27758
เฉลี่ย	9519	10989	10652	12911	10236	12230

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.20 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน กรุงเทพมหานคร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	5834	10289	6110	10033	6032	10118
กลุ่มที่ 2	7929	12600	7864	11611	7878	11924
กลุ่มที่ 3	13332	16807	10851	15898	11135	16172
กลุ่มที่ 4	15914	20822	15628	17466	15672	18337
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	42521	41682	37353	37399	39161	38551
เฉลี่ย	31859	28043	22193	25302	24570	26054

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.21 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4616	8365	5899	9098	5282	8776
กลุ่มที่ 2	7373	10284	8039	11335	7804	10918
กลุ่มที่ 3	10382	13968	10264	14016	10297	13999
กลุ่มที่ 4	14563	18970	14685	16746	14648	17320
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	28523	33409	27340	28594	27716	29832
เฉลี่ย	13518	16551	14441	17279	14135	17042

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.22 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4580	9269	5920	8407	5305	8774
กลุ่มที่ 2	7425	10497	8119	11691	7891	11253
กลุ่มที่ 3	10252	14468	10459	14566	10405	14534
กลุ่มที่ 4	14168	19331	14925	16620	14725	17328
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	29028	32650	27613	29315	28051	30222
เฉลี่ย	14570	18409	15226	18364	15026	18378

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.23 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาควกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4644	7758	5880	9605	5263	8777
กลุ่มที่ 2	7321	10124	7941	10999	7707	10629
กลุ่มที่ 3	10539	13420	9953	13299	10138	13343
กลุ่มที่ 4	15063	18369	14206	16948	14516	17308
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	27581	35392	26772	27130	27042	28989
เฉลี่ย	12271	14398	13177	15799	12839	15316

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.24 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4013	5999	4850	6750	4465	6423
กลุ่มที่ 2	6834	8195	7107	9138	7009	8760
กลุ่มที่ 3	9644	11317	9953	11736	9859	11600
กลุ่มที่ 4	13745	16600	14375	16873	14174	16792
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	27396	31792	27572	28814	27520	29675
เฉลี่ย	9553	12269	11588	14043	10846	13406

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.25 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4040	6261	4934	7297	4506	6820
กลุ่มที่ 2	6860	8417	7430	9404	7213	9009
กลุ่มที่ 3	9593	11942	10307	12143	10087	12078
กลุ่มที่ 4	14069	17597	14892	17605	14623	17602
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	27649	32890	28281	29455	28091	30476
เฉลี่ย	11037	14675	13496	16207	12605	15668

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.26 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	3990	5807	4789	6415	4434	6161
กลุ่มที่ 2	6797	7919	6731	8807	6753	8452
กลุ่มที่ 3	9738	10177	9320	11000	9446	10734
กลุ่มที่ 4	12820	13780	13070	14754	12995	14462
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	26409	25858	25011	26059	25410	26009
เฉลี่ย	7416	8762	8774	10598	8274	9916

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.27 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4215	7133	5030	7275	4717	7215
กลุ่มที่ 2	7007	8666	7271	9669	7185	9311
กลุ่มที่ 3	9473	11984	9537	12531	9517	12358
กลุ่มที่ 4	13550	17617	14547	17812	14264	17758
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	26579	29342	27002	29165	26879	29210
เฉลี่ย	10337	12216	11788	14487	11314	13709

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.28 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4314	7300	5246	7738	4887	7551
กลุ่มที่ 2	7130	9396	7472	10141	7361	9876
กลุ่มที่ 3	10088	12579	9894	13251	9947	13035
กลุ่มที่ 4	14312	18576	15054	18597	14862	18591
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	27356	29560	27576	29322	27512	29384
เฉลี่ย	12300	14584	13710	16926	13276	16158

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.29 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4111	7001	4807	6922	4540	6955
กลุ่มที่ 2	6841	7758	6991	9081	6942	8608
กลุ่มที่ 3	8621	10529	8764	10865	8711	10761
กลุ่มที่ 4	11704	13933	12443	14473	12167	14312
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	19974	26773	21448	27883	20980	27664
เฉลี่ย	7111	8520	7766	9958	7529	9430

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.30 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคใต้

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4561	7424	6326	9693	5457	8821
กลุ่มที่ 2	7856	10738	8300	11454	8160	11209
กลุ่มที่ 3	10445	12833	11013	14696	10847	14172
กลุ่มที่ 4	14795	16180	15840	18004	15549	17549
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	24447	27709	27734	28362	26743	28217
เฉลี่ย	12276	14302	14688	17400	13911	16503

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.31 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาควิชา

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4493	8293	6743	10526	5846	9759
กลุ่มที่ 2	7784	11216	8111	11543	8013	11434
กลุ่มที่ 3	10876	13160	11087	14852	11027	14387
กลุ่มที่ 4	14638	16923	15977	17869	15648	17658
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	24496	27511	28829	29255	27548	28864
เฉลี่ย	13884	16205	16145	18912	15484	18193

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.32 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาควิชา

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	4595	6992	5919	9144	5179	8264
กลุ่มที่ 2	7914	10248	8477	11357	8292	10971
กลุ่มที่ 3	9954	12422	10923	14486	10631	13886
กลุ่มที่ 4	14967	15132	15617	18285	15406	17344
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	24327	28321	24733	25703	24604	26274
เฉลี่ย	10608	12100	12623	15086	11897	14119

ที่มา : จากการคำนวณ

3.ด้านเงินออม

งานวิจัยชิ้นนี้กำหนดให้ เงินออม คำนวณจาก รายได้ประจำของครัวเรือน หักด้วย ค่าใช้จ่าย ทั้งหมดของครัวเรือน คำนวณเป็นรายเดือนจากนั้นนำมาเฉลี่ยเป็นเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือน ผล การศึกษาเงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนในภาพรวมของประเทศ พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีเงินออมเฉลี่ย สูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุเล็กน้อย ทั้งในปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 3,925 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุมีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 3,790 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน นอกจากนี้ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุจะมีเงิน ออมเฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุแล้ว เงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุยังเพิ่มขึ้นจาก 2,961 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 3,925 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 (ตารางที่ 4.33)

อย่างไรก็ตามเงินออมซึ่งเป็นส่วนต่างระหว่าง รายได้ประจำ กับค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครัวเรือนกับ มีความแตกต่างกันอย่างมากเมื่อจำแนกครัวเรือนออกตามกลุ่มรายได้ต่างๆ โดยในภาพรวมของประเทศ พบว่า ครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มรายได้กลุ่มที่ 1 และ 2 มีเงินออมเฉลี่ยเป็นลบซึ่งแสดงว่าครัวเรือนในกลุ่ม รายได้ที่ 1 และ 2 มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ในขณะที่ครัวเรือนในกลุ่มรายได้ที่ 3 ถึงกลุ่มรายได้ที่ 5 มี เงินออมเป็นบวกและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อรายได้ของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น ลักษณะเช่นนี้พบได้ทั่วไปทั้ง ครัวเรือนในเขตเมือง เขตชนบท กรุงเทพมหานคร และ ในภูมิภาคต่างๆของประเทศ โดยไม่จำกัดว่าจะเป็น ครัวเรือนประเภทใด การที่เงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนในกลุ่มรายได้ที่ 1 และ 2 เป็นลบ มีสาเหตุมาจากครัวเรือนทั้งสองกลุ่มนี้มีรายได้ต่ำกว่ารายจ่าย ถ้าครัวเรือนในกลุ่มรายได้ที่ 1 และ กลุ่ม รายได้ที่ 2 ไม่สามารถลดค่าใช้จ่ายให้เท่ากับหรือต่ำกว่ารายได้ที่หามาได้ กลุ่มครัวเรือนทั้งสอง อาจจะต้อง สร้างหนี้สินหรือนำเอาความมั่งคั่งที่มีอยู่ก่อนหน้านี้มาชดเชยกับการบริโภคส่วนที่เกินกว่ารายได้ทำให้ ความมั่งคั่งที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ลดลง หรือ มีภาระหนี้สินที่ครัวเรือนสะสมเพิ่มพูนไปเรื่อยๆ (ตารางที่ 4.33)

เมื่อพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลในภาพรวมของประเทศ พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีเงินออมเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุเล็กน้อย โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือน ที่มีผู้สูงอายุมีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 4,842 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีเงินออม เฉลี่ยเท่ากับ 4,934 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน (ตารางที่ 4.34) สำหรับในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลใน ภาพรวมของประเทศ พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีเงินออมเฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ทั้งสองปี ที่ ทำการศึกษา โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุด้วยมีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 2,575 บาทต่อครัวเรือน ต่อเดือน ในขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 1,782 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน

(ตารางที่ 4.35) จะเห็นได้ว่าระดับของเงินออมเฉลี่ยจะขึ้นอยู่กับรายได้ประจำของครัวเรือน ครัวเรือนที่มีรายได้มากก็มีเงินออมมาก ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยก็มีเงินอมน้อย ในขณะที่ครัวเรือนที่มีรายได้ไม่พอกับรายจ่ายก็ไม่มีเงินออม หรือ มีเงินออมเป็นลบ นอกจากนั้นผลการศึกษายังพบอีกว่าครัวเรือนในเขตเมืองมีเงินออมเฉลี่ยสูงกว่าในเขตชนบททั้งครัวเรือนที่มีและไม่มีผู้สูงอายุ

เมื่อพิจารณาเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนจำแนกตามภูมิภาค พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 12,606 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคเหนือ โดยมีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 4,845 4,630 2,666 และ 2,277 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.36, 4.37, 4.40, 4.43 และ ตารางที่ 4.46) หากพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล ยกเว้นกรุงเทพมหานคร พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล ภาคกลาง มีเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 5,145 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคเหนือ โดยมีเงินออมเฉลี่ยเฉลี่ยเท่ากับ 4,304 4,082 และ 3,082 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.38, 4.41, 4.44 และ ตารางที่ 4.47)

สำหรับครัวเรือนในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาล พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาล ภาคใต้ มีเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 5,008 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 4,497 1,104 และ 457 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.39, 4.42, 4.45 และ ตารางที่ 4.48) จะเห็นได้ว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองมีเงินออมเฉลี่ยไม่ค่อยแตกต่างจากครัวเรือนในเขตชนบทเท่าใดนักสำหรับครัวเรือนในภาคกลางและภาคใต้ ในขณะที่เงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันค่อนข้างมากระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบทในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 4.33 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ทัวราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-817	-1544	-1484	-2227	-1192	-1937
กลุ่มที่ 2	-449	-164	-795	-743	-679	-524
กลุ่มที่ 3	329	1342	178	614	222	848
กลุ่มที่ 4	2273	4317	1692	2707	1857	3140
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	15040	21405	13319	16313	13853	17499
เฉลี่ย	2961	3925	2747	3790	2818	3835

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.34 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ทัวราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-776	-1638	-1647	-2400	-1274	-2074
กลุ่มที่ 2	-457	-331	-885	-794	-744	-623
กลุ่มที่ 3	162	941	-6	388	38	562
กลุ่มที่ 4	2348	3569	1464	2487	1694	2775
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	15188	19459	13694	16552	14154	17329
เฉลี่ย	4011	4842	3462	4934	3633	4905

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.35 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ทั่วราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-852	-1476	-1334	-2105	-1118	-1840
กลุ่มที่ 2	-440	14	-681	-682	-598	-411
กลุ่มที่ 3	563	1996	519	1011	533	1338
กลุ่มที่ 4	2140	6216	2292	3293	2240	4101
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	14500	31147	11868	14450	12710	18214
เฉลี่ย	1450	2575	1425	1782	1434	2063

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.36 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน กรุงเทพมหานคร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-1801	-4203	-1871	-2315	-1851	-2944
กลุ่มที่ 2	-768	-1592	-857	-498	-838	-844
กลุ่มที่ 3	-2752	861	-160	202	-457	401
กลุ่มที่ 4	1180	3516	986	2743	1016	2944
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	16789	27730	15467	20671	15930	22569
เฉลี่ย	10658	12606	6158	9731	7265	10520

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.37 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-987	-2298	-1981	-3071	-1503	-2732
กลุ่มที่ 2	--591	-290	-1156	-1146	-958	-807
กลุ่มที่ 3	48	1354	214	350	167	694
กลุ่มที่ 4	1986	3835	1958	2301	1966	2697
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	14953	24508	12269	15318	13122	17681
เฉลี่ย	3311	4845	2925	3834	3053	4162

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.38 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-861	-2888	-2011	-2503	-1483	-2667
กลุ่มที่ 2	-679	-471	-1217	-1266	-1040	-975
กลุ่มที่ 3	183	666	74	144	102	314
กลุ่มที่ 4	2378	2636	1815	2161	1964	2285
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	15318	20934	12090	16144	13090	17447
เฉลี่ย	4211	5145	3160	4718	3480	4850

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.39 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-1087	-1903	-1954	-3488	-1521	-2777
กลุ่มที่ 2	-506	-154	-1083	-1033	-865	-662
กลุ่มที่ 3	-113	2109	437	618	262	1161
กลุ่มที่ 4	1489	5833	2242	2525	1970	3362
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	14274	33845	12641	13642	13186	18188
เฉลี่ย	2244	4497	2546	2630	2434	3274

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.40 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-675	-1141	-1166	-1862	-941	-1548
กลุ่มที่ 2	-131	23	-373	-598	-286	-349
กลุ่มที่ 3	745	755	313	739	445	744
กลุ่มที่ 4	2781	4242	2100	2700	2317	3157
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	14948	14774	14065	13456	14328	13837
เฉลี่ย	1985	2277	2312	2498	2192	2419

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.41 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-605	-1272	-1232	-2178	-932	-1761
กลุ่มที่ 2	-130	-5	-639	-663	-446	-399
กลุ่มที่ 3	844	427	-30	548	239	509
กลุ่มที่ 4	2563	3453	1598	2361	1913	2684
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	15070	14646	14921	12946	14966	13451
เฉลี่ย	2795	3082	3154	3255	3024	3194

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.42 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-733	-1045	-1119	-1668	-948	-1407
กลุ่มที่ 2	-132	58	-63	-517	-86	-287
กลุ่มที่ 3	559	1354	928	1083	817	1171
กลุ่มที่ 4	3405	6475	3365	3680	3377	4520
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	14473	15464	10971	15646	11970	15600
เฉลี่ย	817	1104	1069	1294	976	1223

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.43 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-754	-1525	-1329	-1989	-1108	-1749
กลุ่มที่ 2	-276	164	-513	-375	-435	-183
กลุ่มที่ 3	809	2087	722	1292	749	1545
กลุ่มที่ 4	2925	5289	2136	3865	2360	4266
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	13796	18287	13639	16065	13685	16629
เฉลี่ย	2282	2666	2419	3249	2374	3049

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.44 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-861	-1372	-1557	-2212	-1288	-1853
กลุ่มที่ 2	-368	-118	-670	-399	-572	-299
กลุ่มที่ 3	237	1763	415	916	366	1188
กลุ่มที่ 4	2409	4674	1737	3264	1910	3654
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	13731	18430	13825	16437	13798	16956
เฉลี่ย	3041	4082	3226	4600	3169	4431

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.45 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-643	-1647	-1094	-1819	-921	-1748
กลุ่มที่ 2	-150	517	-293	-346	-246	-38
กลุ่มที่ 3	1602	2881	1386	2162	1467	2385
กลุ่มที่ 4	4177	7655	3792	6426	3936	6792
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	14351	16605	11839	13027	12636	13732
เฉลี่ย	1034	457	730	740	840	636

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.46 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคใต้

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-1089	-1634	-2327	-2926	-1718	-2429
กลุ่มที่ 2	-1099	-908	-1386	-1051	-1296	-1002
กลุ่มที่ 3	-14	1418	-642	219	-458	557
กลุ่มที่ 4	1844	4789	603	2183	948	2833
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	15253	24171	12469	17411	13309	18916
เฉลี่ย	2840	4630	2100	4047	2338	4216

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.47 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาควิ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-800	-1964	-2617	-3544	-1893	-3001
กลุ่มที่ 2	-963	-1185	-1194	-1177	-1125	-1180
กลุ่มที่ 3	-143	1183	-737	-120	-650	237
กลุ่มที่ 4	2398	4113	525	1917	985	2048
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	15271	16013	13098	17776	13741	17381
เฉลี่ย	4201	4304	2991	5129	3344	4910

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.48 เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาควิ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อเดือน)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	-1237	-1469	-2043	-2519	-1592	-2090
กลุ่มที่ 2	-1211	-623	-1565	-915	-1449	-813
กลุ่มที่ 3	461	1714	-526	681	-228	981
กลุ่มที่ 4	1234	5740	730	2736	893	3632
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	15207	49325	10745	16323	12162	23523
เฉลี่ย	1427	5008	838	2391	1050	3238

ที่มา : จากการคำนวณ

4.ด้านหนี้สิน

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยศึกษาประเด็นหนี้สินของครัวเรือนโดยพิจารณาจากตัวชี้วัดสองตัว ตัวชี้วัดแรก ได้แก่ หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน ซึ่งมีลักษณะเป็น สต็อก (STOCK) ของหนี้สินที่ครัวเรือนมีอยู่ทั้งหมด สำหรับตัวชี้วัดตัวที่สอง คือ สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ผู้วิจัยคำนวณขึ้นเพื่อต้องการให้ชี้เห็นว่า ครัวเรือนต้องใช้ระยะเวลานานกี่เดือนจึงจะใช้หนี้สินที่มีทั้งหมดจนหมด โดยครัวเรือนชำระหนี้สินของตนเองจากรายได้ประจำเพียงแหล่งรายได้เดียว ไม่มีการหักค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น ซึ่งหมายความว่า ครัวเรือนหารรายได้ประจำมาได้จำนวนเท่าไรต่อเดือน ถ้าไม่กินไม่ใช้จ่ายเลย แล้วนำไปชำระหนี้สินที่มีอยู่โดยไม่ก่อหนี้สินเพิ่มขึ้นมาใหม่ ครัวเรือนจะต้องใช้ระยะเวลากี่เดือนจึงจะใช้หนี้สินเหล่านั้นหมด ค่าสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนนี้มีค่ายิ่งมีค่าน้อยยิ่งดี แสดงว่า ภายใต้อำนาจหนี้สินที่ครัวเรือนที่มีอยู่ ครัวเรือนยังใช้หนี้สินหมดเร็วได้เท่าไรยิ่งดี อย่างไรก็ตามสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนนี้เป็นเพียงตัวชี้วัดในเรื่องความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนตัวชี้วัดหนึ่งเท่านั้น ในสภาพความเป็นจริงในโลกเป็นไปไม่ได้ที่ครัวเรือนจะหารายได้มาใช้หนี้สินที่มีอยู่โดยไม่กินไม่ใช้จ่ายเลย ดังนั้นในโลกของความเป็นจริงระยะเวลาในการชำระหนี้สินของครัวเรือนนั้นยิ่งยาวนานขึ้นไปอีก

เมื่อพิจารณาหนี้สินของครัวเรือนจากตัวชี้วัดตัวแรก คือ ระดับหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน ผลการศึกษาในภาพรวมของประเทศ พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ทั้งในปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 220,922 บาท ในขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 235,505 บาท (ตารางที่ 4.49) เมื่อพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลในภาพรวมของประเทศ พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ทั้งในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 295,523 บาท ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 299,257 บาท (ตารางที่ 4.50) สำหรับในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลในภาพรวมของประเทศ พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ทั้งสองปีที่ทำการศึกษา โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุด้วยมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 123,601 บาท ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 142,107 บาท (ตารางที่ 4.51) จะเห็นได้ว่าครัวเรือนในเขตเมืองมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงกว่าในเขตชนบททั้งครัวเรือนที่มีและไม่มีผู้สูงอายุ

เมื่อพิจารณาหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนจำแนกตามภูมิภาค พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 382,232 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ โดยมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 221,048 217,935 212,914 และ 212,432 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 4.52, 4.53, 4.56, 4.59 และ ตารางที่ 4.62) หากพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล โดยไม่นับรวมครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมือง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือใต้ มีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 305,539 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง โดยมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 287,331 280,720 และ 274,130 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 4.54, 4.57, 4.60 และ ตารางที่ 4.63)

สำหรับครัวเรือนในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาล พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาล ภาคกลาง มีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 171,235 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ ภาคเหนือ และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 143,004 110,503 และ 82,074 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 4.55, 4.58, 4.61 และ ตารางที่ 4.64) จะเห็นได้ว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนแตกต่างจากครัวเรือนในเขตชนบทค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เมื่อพิจารณาหนี้สินของครัวเรือน โดยใช้ตัวชี้วัดตัวที่สอง คือ สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ซึ่งเป็นการวัดความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน ผลการศึกษาในภาพรวมของประเทศ พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุในทั้งสองปีที่ทำการศึกษา โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเท่ากับ 9.5 ในขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 10.2 แปลความหมายได้ว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุใช้ระยะเวลาสั้นกว่า ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุในการชำระหนี้สินทั้งหมดที่มีอยู่จนหมดสิ้น โดยใช้ระยะเวลาเพียง 9 เดือนกับอีก 15 วัน ในขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุต้องใช้ระยะเวลานานถึง 10 เดือน กับอีก 6 วัน จึงจะชำระหนี้สินหมด (ตารางที่ 4.65)

เมื่อพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลในภาพรวมของประเทศ พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนต่ำ

กว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุเล็กน้อย โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีเท่ากับ 10.3 ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เท่ากับ 10.8 (ตารางที่ 4.66) สำหรับในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลในภาพรวมของประเทศ พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุในทั้งสองปีที่ทำการศึกษา โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุด้วยมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เท่ากับ 8.4 ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เท่ากับ 9.3 (ตารางที่ 4.67) จะเห็นได้ว่าครัวเรือนในเขตเมืองมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนสูงกว่าในเขตชนบททั้งครัวเรือนที่มีและไม่มีผู้สูงอายุ

เมื่อพิจารณาสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามภูมิภาค พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในภาคเหนือ มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เท่ากับ 10.6 รองลงมาได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาคใต้ ภาคกลาง และ กรุงเทพมหานคร โดยมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เท่ากับ 9.7 8.8 8.4 และ 8.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.68, 4.69, 4.72, 4.75 และ ตารางที่ 4.78) หากพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล โดยไม่นับรวมครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมือง ภาคเหนือ มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เท่ากับ 11.6 รองลงมาได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และ ภาคกลาง โดยมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เท่ากับ 10.4 10.0 และ 9.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.70, 4.73, 4.76 และ ตารางที่ 4.79)

สำหรับครัวเรือนในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาล พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาล ภาคเหนือ มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน สูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เท่ากับ 9.2 รองลงมาได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เท่ากับ 8.8 7.6 และ 7.4 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.71, 4.74, 4.77 และ ตารางที่ 4.80) จะเห็นได้ว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนสูงกว่าครัวเรือนในเขตชนบท

ตารางที่ 4.49 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ทัวราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	36524	52239	38786	51119	38025	51522
กลุ่มที่ 2	48856	73426	51885	72489	50986	72787
กลุ่มที่ 3	73756	134547	79883	130326	78268	131466
กลุ่มที่ 4	142622	278142	169710	249486	162617	256540
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	495706	736074	548655	602194	534480	631807
เฉลี่ย	165347	220922	196350	235505	187580	231372

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.50 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ทัวราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	31314	50549	36960	50756	35106	50679
กลุ่มที่ 2	50151	79978	50912	71203	50697	73973
กลุ่มที่ 3	75109	148870	86074	142494	83518	144201
กลุ่มที่ 4	160890	306674	186345	274039	180613	282059
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	536644	775231	589066	638776	575476	669829
เฉลี่ย	219675	295523	249392	299257	241726	298235

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.51 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ทวีราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	40018	53336	40089	51333	40065	52038
กลุ่มที่ 2	47770	67255	52817	73724	51251	71655
กลุ่มที่ 3	72445	114462	71343	112760	71676	113225
กลุ่มที่ 4	118158	215541	131130	195228	126787	200247
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	376485	567321	407366	470618	398230	489703
เฉลี่ย	102439	123601	113789	142107	110174	136605

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.52 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน กรุงเทพมหานคร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	27000	252000	24013	13444	24511	37300
กลุ่มที่ 2	32720	78180	24592	70488	25608	72160
กลุ่มที่ 3	82229	136136	73230	102593	74034	111020
กลุ่มที่ 4	222468	192855	127191	179736	139634	182531
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	588240	662993	483385	513190	512454	547431
เฉลี่ย	472575	382232	286349	302637	324463	320624

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.53 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	31252	59885	42509	52868	38173	55437
กลุ่มที่ 2	47794	69113	53516	68875	51837	68957
กลุ่มที่ 3	73414	131899	76062	129032	75379	129875
กลุ่มที่ 4	129706	247849	143137	210746	139404	219541
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	42501	665207	457448	536814	448356	564114
เฉลี่ย	168692	221048	188645	232077	182929	228990

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.54 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	25449	64512	29331	45929	43927	52507
กลุ่มที่ 2	48056	69157	53754	61868	51434	64093
กลุ่มที่ 3	71589	149619	83189	140685	69823	143135
กลุ่มที่ 4	132246	265327	158674	206164	120074	220558
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	438863	669419	478894	575446	414256	595508
เฉลี่ย	199446	274130	217807	270841	147444	271696

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.55 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาควกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	34259	57377	50264	56949	43927	57109
กลุ่มที่ 2	47635	69085	53303	74631	51434	72566
กลุ่มที่ 3	74790	116244	67681	116579	69823	116474
กลุ่มที่ 4	127407	223948	116004	216534	120074	218232
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	405678	657138	418201	463892	414256	504666
เฉลี่ย	142388	171235	149989	187437	147444	182553

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.56 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	38196	54372	43968	54692	42029	54579
กลุ่มที่ 2	53273	77905	58877	83885	57121	81996
กลุ่มที่ 3	92095	132251	90041	131363	90609	131596
กลุ่มที่ 4	162383	304732	207600	276551	194508	284064
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	567964	722264	594403	597216	587658	628429
เฉลี่ย	148324	212432	183051	218067	172700	216408

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.57 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	32948	57762	44215	53921	40211	55400
กลุ่มที่ 2	52013	82689	55263	81451	54249	81842
กลุ่มที่ 3	90385	143852	93346	138101	92537	139693
กลุ่มที่ 4	186870	338291	218404	306202	209064	314722
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	618288	767182	636322	628538	631691	664694
เฉลี่ย	196636	287331	236567	279776	224759	281999

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.58 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	41721	52137	43823	55101	43142	54107
กลุ่มที่ 2	54415	73159	62193	86310	59747	82149
กลุ่มที่ 3	94276	112187	85644	121604	88076	119318
กลุ่มที่ 4	100835	222262	183236	202248	160652	207638
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	409537	492489	467092	480302	452703	482797
เฉลี่ย	89007	110503	115669	133739	107644	126885

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.59 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	37389	49099	34057	47282	35135	47979
กลุ่มที่ 2	46292	68402	50933	65061	49499	66114
กลุ่มที่ 3	64131	144098	81318	135005	76406	137506
กลุ่มที่ 4	134758	306763	212579	322615	192278	318428
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	582210	942308	686273	745992	658397	789985
เฉลี่ย	153220	212914	205231	244727	190031	234962

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.60 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	32558	45224	34554	47818	33919	46791
กลุ่มที่ 2	49427	78018	52257	67437	51385	70983
กลุ่มที่ 3	64215	155350	90707	154514	84180	154744
กลุ่มที่ 4	149409	338099	228093	366397	210659	359016
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	613069	985723	713321	766303	686897	817040
เฉลี่ย	212196	305539	272186	334384	256017	325819

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.61 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	41337	51786	33631	46942	36161	48758
กลุ่มที่ 2	42833	56498	49461	62638	47409	60836
กลุ่มที่ 3	64040	122235	64795	97249	64534	104109
กลุ่มที่ 4	107589	201056	148317	163265	132487	173686
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	349995	469400	436300	597829	409947	576296
เฉลี่ย	69989	82074	78113	102096	75419	95643

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.62 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคใต้

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	36205	49212	36745	56245	36568	54451
กลุ่มที่ 2	48574	87799	40833	72726	42772	76989
กลุ่มที่ 3	64964	126629	72106	130754	70363	129822
กลุ่มที่ 4	143084	279811	136710	210467	138262	225639
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	352663	537904	494739	539857	459266	539494
เฉลี่ย	146860	217935	184255	233040	174757	229576

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.63 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาครัฐ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	25441	25638	37535	64831	34781	55371
กลุ่มที่ 2	53651	102306	37113	74753	40625	83010
กลุ่มที่ 3	76995	149729	75321	149746	75684	149742
กลุ่มที่ 4	176741	334470	161422	239448	164328	259107
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	388383	562093	568561	597747	526166	591001
เฉลี่ย	206971	280720	252773	303034	242867	298070

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.64 หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาครัฐ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	39793	60999	36190	51443	37571	53952
กลุ่มที่ 2	46113	74064	43361	71079	44116	71881
กลุ่มที่ 3	56387	100713	69076	109749	65677	107719
กลุ่มที่ 4	120149	201495	105559	160631	109967	170374
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	281223	465945	303993	381128	297516	396140
เฉลี่ย	99957	143004	103582	141839	102516	142116

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.65 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตาม
กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ทวีราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินจนหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	10.4	9.5	10.8	10.3	10.6	10.0
กลุ่มที่ 2	7.2	7.1	7.6	7.7	7.5	7.5
กลุ่มที่ 3	7.1	7.9	7.6	8.6	7.5	8.4
กลุ่มที่ 4	8.5	10.3	10.0	10.3	9.6	10.3
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	11.5	13.8	13.6	13.4	13.0	13.5
เฉลี่ย	9.0	9.5	10.0	10.2	9.7	10.0

ตารางที่ 4.66 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตาม
กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ทวีราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินจนหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	8.6	9.0	10.5	9.9	9.9	9.6
กลุ่มที่ 2	7.4	7.4	7.4	7.3	7.4	7.3
กลุ่มที่ 3	7.3	8.4	8.2	9.1	8.0	8.9
กลุ่มที่ 4	9.4	11.2	10.8	11.1	10.5	11.1
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	12.2	14.4	14.2	13.9	13.7	14.0
เฉลี่ย	9.4	10.3	10.8	10.8	10.4	10.7

ตารางที่ 4.67 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนนอกเขตเทศบาล ทัววราชนาจักร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินจนหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	11.5	9.8	10.9	10.6	11.1	10.3
กลุ่มที่ 2	7.1	6.7	7.8	8.1	7.6	7.7
กลุ่มที่ 3	6.9	7.1	6.8	8.0	6.9	7.8
กลุ่มที่ 4	7.2	8.3	8.0	8.5	7.7	8.5
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	9.7	11.0	11.2	11.4	10.7	11.3
เฉลี่ย	8.5	8.4	8.8	9.3	8.7	9.0

ตารางที่ 4.68 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน กรุงเทพมหานคร

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินจนหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	6.4	64.8	6.5	2.3	6.4	8.6
กลุ่มที่ 2	4.4	9.3	3.6	5.8	3.7	6.5
กลุ่มที่ 3	7.9	7.0	7.1	5.7	7.2	6.0
กลุ่มที่ 4	13.0	6.1	7.1	7.0	7.8	6.8
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	9.9	9.0	9.6	9.1	9.7	9.1
เฉลี่ย	10.1	8.0	8.1	7.6	8.5	7.6

ตารางที่ 4.69 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินจนหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	8.6	9.3	11.6	9.9	10.5	9.7
กลุ่มที่ 2	7.0	5.9	7.8	6.5	7.6	6.3
กลุ่มที่ 3	7.0	7.4	7.2	8.1	7.2	7.9
กลุ่มที่ 4	7.8	9.1	8.4	8.9	8.3	8.9
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	9.9	11.9	11.4	12.2	11.1	12.1
เฉลี่ย	8.2	8.4	9.1	9.2	8.8	9.0

ตารางที่ 4.70 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินจนหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	6.6	9.8	8.5	8.4	7.8	8.9
กลุ่มที่ 2	7.1	6.0	7.7	5.5	7.6	5.7
กลุ่มที่ 3	6.9	8.2	7.9	8.4	7.7	8.3
กลุ่มที่ 4	7.9	9.8	9.3	8.8	9.0	9.0
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	9.9	12.3	12.0	12.6	11.4	12.6
เฉลี่ย	8.1	9.3	9.5	9.3	9.2	9.3

ตารางที่ 4.71 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตาม
กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคกลาง

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินจนหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	9.6	9.0	13.5	10.7	12.0	10.1
กลุ่มที่ 2	7.0	5.9	7.8	7.4	7.6	6.8
กลุ่มที่ 3	7.1	6.8	6.5	7.9	6.7	7.5
กลุ่มที่ 4	7.8	8.2	7.0	9.0	7.3	8.8
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	9.9	11.0	10.5	11.4	10.3	11.3
เฉลี่ย	8.2	7.6	8.5	9.0	8.4	8.6

ตารางที่ 4.72 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตาม
กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินจนหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	10.9	10.4	12.3	11.7	11.8	11.2
กลุ่มที่ 2	7.8	8.3	8.7	9.9	8.4	9.4
กลุ่มที่ 3	8.8	8.7	8.6	9.8	8.6	9.5
กลุ่มที่ 4	9.6	11.8	12.3	12.0	11.6	11.9
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	12.8	15.6	14.9	14.0	14.4	14.4
เฉลี่ย	9.8	10.6	11.2	11.4	10.8	11.2

ตารางที่ 4.73 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตาม
กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินจนหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	9.1	11.4	12.8	11.3	11.5	11.3
กลุ่มที่ 2	7.6	8.1	8.0	9.5	7.9	9.1
กลุ่มที่ 3	8.7	9.2	8.8	9.9	8.8	9.7
กลุ่มที่ 4	11.0	12.8	12.9	12.9	12.3	12.9
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	13.2	16.2	15.3	14.7	14.8	15.1
เฉลี่ย	9.9	11.6	11.7	11.9	11.2	11.8

ตารางที่ 4.74 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตาม
กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินจนหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	12.1	9.8	11.9	11.9	12.0	11.2
กลุ่มที่ 2	8.0	8.4	9.2	10.3	8.8	9.7
กลุ่มที่ 3	8.9	7.8	8.3	9.7	8.5	9.2
กลุ่มที่ 4	6.1	9.5	11.2	9.6	9.8	9.6
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	11.5	12.1	13.7	11.6	13.2	11.7
เฉลี่ย	9.7	9.2	10.6	10.7	10.4	10.3

ตารางที่ 4.75 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตาม
กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินทั้งหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	10.8	9.2	9.5	10.0	9.9	9.7
กลุ่มที่ 2	6.9	6.8	7.5	7.1	7.3	7.0
กลุ่มที่ 3	6.2	8.1	7.8	9.1	7.4	8.8
กลุ่มที่ 4	7.9	11.2	12.4	12.3	11.2	12.0
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	14.4	16.5	17.5	16.2	16.7	16.3
เฉลี่ย	9.2	9.7	10.8	10.8	10.4	10.5

ตารางที่ 4.76 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตาม
กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินทั้งหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	9.3	7.9	9.9	9.6	9.7	8.9
กลุ่มที่ 2	7.4	7.4	7.7	7.0	7.6	7.1
กลุ่มที่ 3	6.3	8.3	8.7	10.0	8.1	9.5
กลุ่มที่ 4	8.6	12.0	13.3	13.8	12.2	13.3
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	15.1	17.0	17.9	16.5	17.2	16.7
เฉลี่ย	9.8	10.4	12.2	12.0	11.5	11.5

ตารางที่ 4.77 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือนการมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินจนหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	12.0	10.1	9.2	10.2	10.1	10.1
กลุ่มที่ 2	6.4	6.0	7.3	7.3	7.0	6.9
กลุ่มที่ 3	6.1	7.9	6.3	7.3	6.3	7.5
กลุ่มที่ 4	6.7	8.3	8.9	7.0	8.0	7.3
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	9.4	10.5	13.3	13.9	12.1	13.3
เฉลี่ย	8.4	8.8	8.3	9.0	8.3	8.9

ตารางที่ 4.78 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคใต้

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินจนหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	9.7	7.3	9.9	8.7	9.8	8.3
กลุ่มที่ 2	7.2	7.7	5.8	6.6	6.2	6.9
กลุ่มที่ 3	6.2	7.0	6.8	7.8	6.7	7.6
กลุ่มที่ 4	8.5	10.0	8.1	9.1	8.2	9.3
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	9.8	12.1	12.3	12.3	11.7	12.2
เฉลี่ย	8.3	8.8	8.6	9.1	8.5	9.1

ตารางที่ 4.79 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน เขตเทศบาล ภาคใต้

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินทั้งหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	5.9	3.9	9.1	9.3	8.3	8.0
กลุ่มที่ 2	7.9	8.5	5.1	6.6	5.7	7.2
กลุ่มที่ 3	7.5	8.3	7.2	8.8	7.2	8.7
กลุ่มที่ 4	10.3	12.1	9.4	10.1	9.6	10.5
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	10.8	12.8	13.5	13.2	12.9	13.2
เฉลี่ย	9.3	10.0	9.7	10.3	9.6	10.3

ตารางที่ 4.80 สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน นอกเขตเทศบาล ภาคใต้

กลุ่มรายได้ประจำของครัวเรือน จำนวน 5 กลุ่ม	สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน (จำนวนเดือนที่ชำระหนี้สินทั้งหมด)					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (รายได้ต่ำสุด)	11.0	9.0	10.5	8.3	10.7	8.5
กลุ่มที่ 2	6.9	6.8	6.3	6.6	6.5	6.7
กลุ่มที่ 3	5.3	5.6	6.4	6.6	6.1	6.4
กลุ่มที่ 4	7.3	6.9	6.5	7.3	6.7	7.2
กลุ่มที่ 5 (รายได้สูงสุด)	7.9	9.8	9.0	9.5	8.7	9.6
เฉลี่ย	7.4	7.4	7.2	7.5	7.3	7.5

โดยสรุปสำหรับบทนี้

จากผลการศึกษาที่ผ่านมาทั้งหมดสามารถสรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัยเน้นเฉพาะครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุเป็นหลัก ด้วยการประมวลผลการศึกษาทั้งสี่ด้านเข้าด้วยกัน ได้แก่ด้านรายได้ รายจ่าย เงินออม และหนี้สิน ของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ โดยจำแนกตามเขตการปกครองและเขตภูมิภาคได้ดังนี้

ภาพรวมของครัวเรือนทั่วประเทศ

ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเพิ่มขึ้นจาก 15,273 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 18,449 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเช่นกันจากเดิมที่มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 12,311 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2547 เพิ่มขึ้นเป็น 14,523 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2549 รายได้ที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่ารายจ่ายที่เพิ่มขึ้นทำให้เงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก 2,961 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 3,925 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในด้านหนี้สินของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 165,347 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2547 เป็น 220,922 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2549 ทำให้ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือน เพิ่มขึ้น จาก 9.0 ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 9.5 ในปี พ.ศ. 2549 แสดงว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีความสามารถในการชำระหนี้ลดลง

ภาพรวมของครัวเรือนในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลทั่วประเทศ

ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเพิ่มขึ้นจาก 18,263 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 21,765 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเช่นกันจากเดิมที่มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 14,251 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2547 เพิ่มขึ้นเป็น 16,922 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2549 รายได้ที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่ารายจ่ายที่เพิ่มขึ้นทำให้เงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก 4,011 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 4,842 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในด้านหนี้สินของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุพบว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 219,675 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2547 เป็น 295,523 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2549 ทำให้ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือน เพิ่มขึ้น จาก 9.4 ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 10.3 ในปี พ.ศ. 2549 แสดงว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีความสามารถในการชำระหนี้ลดลง

ภาพรวมของครัวเรือนในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลทั่วประเทศ

ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเพิ่มขึ้นจาก 10,969 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 13,564 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเช่นกันจากเดิมที่มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 9,519 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2547 เพิ่มขึ้นเป็น 10,989 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2549 รายได้ที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่ารายจ่ายที่เพิ่มขึ้นทำให้เงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก 1,450 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 2,575 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในด้านหนี้สินพบว่า แม้ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 102,439 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2547 เป็น 123,601 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2549 แต่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนลดลงเล็กน้อยจาก 8.5 ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 8.4 ในปี พ.ศ. 2549 แสดงว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีความสามารถในการชำระหนี้ดีขึ้นเล็กน้อย

ภาพรวมของครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร

ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำลดลงจาก 42,518 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 40,649 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายที่ลดลงเช่นกันจากเดิมที่มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 31,859 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2547 ลดลงเป็น 28,043 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2549 แม้รายได้ของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุจะลดลงก็ตามแต่ค่าใช้จ่ายกลับลดลงในอัตราส่วนที่มากกว่าการลดลงของรายได้ทำให้เงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก 10,658 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 12,606 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในด้านหนี้สินผลการศึกษาพบว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนลดลงจาก 472,575 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2547 เป็น 382,232 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2549 ทำให้ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนลดลง จาก 10.1 ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 8.0 ในปี พ.ศ. 2549 แสดงว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีความสามารถในการชำระหนี้ดีขึ้น

ภาพรวมของครัวเรือนภาคกลาง

ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเพิ่มขึ้นจาก 16,829 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 21,396 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเช่นกันจากเดิมที่มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 13,518 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2547 เพิ่มขึ้นเป็น 16,551 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. รายได้ที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่ารายจ่ายที่เพิ่มขึ้นทำให้เงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก 3,311 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 4,825 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในด้านหนี้สิน พบว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 168,692 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2547 เป็น 221,048 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2549 ทำให้ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือน เพิ่มขึ้น จาก 8.2 ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 8.4 ในปี พ.ศ. 2549 แสดงว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีความสามารถในการชำระหนี้ลดลงเล็กน้อย

ภาพรวมของครัวเรือนภาคเหนือ

ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเพิ่มขึ้นจาก 11,538 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 14,547 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเช่นกันจากเดิมที่มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 9,553 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2547 เพิ่มขึ้นเป็น 12,269 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2549 รายได้ที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่ารายจ่ายที่เพิ่มขึ้นทำให้เงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก 1,985 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 2,277 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในด้านหนี้สินผลการศึกษาพบว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 148,324 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2547 เป็น 212,432 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2549 ทำให้ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือน เพิ่มขึ้น จาก 9.8 ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 10.6 ในปี พ.ศ. 2549 แสดงว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีความสามารถในการชำระหนี้ลดลง

ภาพรวมของครัวเรือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเพิ่มขึ้นจาก 12,619 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 14,882 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเช่นกันจากเดิมที่มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 10,337 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2547

เพิ่มขึ้นเป็น 12,216 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนใน ปี พ.ศ. 2549 รายได้ที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่ารายจ่ายที่เพิ่มขึ้นทำให้เงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก 2,282 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 2,666 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในด้านหนี้สิน พบว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 153,220 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2547 เป็น 212,914 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2549 ทำให้ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือน เพิ่มขึ้น จาก 9.2 ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 9.7 ในปี พ.ศ. 2549 แสดงว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีความสามารถในการชำระหนี้ลดลงเล็กน้อย

ภาพรวมของครัวเรือนภาคใต้

ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเพิ่มขึ้นจาก 15,116 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 18,932 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเช่นกันจากเดิมที่มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 12,276 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนใน ปี พ.ศ. 2547 เพิ่มขึ้นเป็น 14,302 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนใน ปี พ.ศ. 2549 รายได้ที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่ารายจ่ายที่เพิ่มขึ้นทำให้เงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก 2,840 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 4,630 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในด้านหนี้สินพบว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 146,860 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2547 เป็น 217,935 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2549 ทำให้ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือน เพิ่มขึ้น จาก 8.3 ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 8.8 ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีความสามารถในการชำระหนี้ลดลง

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง หนี้สินและเงินออมในครัวเรือนผู้สูงอายุไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบให้เห็นถึงระดับของเงินออมและหนี้สินระหว่างครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยกับครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2549 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ผู้วิจัยได้จำแนกผลการศึกษาดังกล่าวออกตามเขตการปกครอง ได้แก่ เขตเมืองหรือเขตเทศบาล และ เขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาล รวมทั้งจำแนกผลการศึกษาดังกล่าวตามเขตภูมิภาคต่างๆของประเทศรวมทั้งสิ้น 5 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคใต้ โดยผลการศึกษาจะครอบคลุมด้านรายได้ รายจ่าย เงินออม และ หนี้สินของครัวเรือนทั้งที่มีผู้สูงอายุและไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย นอกจากนั้นยังได้จำแนกผลการศึกษาดังกล่าวตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มรายได้ โดยกลุ่มรายได้ที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีรายได้ประจำเฉลี่ยประจำต่ำสุด ในขณะที่กลุ่มรายได้ที่ 5 เป็นกลุ่มที่มีรายได้ประจำเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้รายได้ของครัวเรือนในงานวิจัยชิ้นนี้พิจารณารายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือน ขณะที่ด้านรายจ่ายพิจารณาจาก ค่าใช้จ่ายทั้งหมดเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ส่วนเงินออมต่อเดือนของครัวเรือนนั้นผู้วิจัยกำหนดให้ เงินออม คือส่วนต่างระหว่าง รายได้ประจำ กับ ค่าใช้จ่ายทั้งหมด

หนี้สินทั้งหมดของครัวเรือนในงานวิจัยชิ้นนี้มีลักษณะเป็น สต็อก Stock โดยผู้วิจัยพิจารณาหนี้สินของครัวเรือนจากสองตัวชี้วัด ตัวชี้วัดแรกได้แก่ หนี้สินทั้งหมด เพื่อแสดงจำนวนของหนี้สินทั้งหมดที่ครัวเรือนมีอยู่ ส่วนตัวชี้วัดตัวที่สอง คือ สัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน โดยการนำหนี้สินทั้งหมดที่ครัวเรือนมีอยู่หารด้วย รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนแสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้สินของครัวเรือน โดยค่าสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนที่คำนวณได้มีค่าน้อยยิ่งดี แสดงว่าครัวเรือนมีความสามารถในการชำระหนี้สินได้เร็ว โดยครัวเรือนใช้ระยะเวลา(ระยะเวลามีหน่วยเป็นเดือน) ไม่นานก็สามารถชำระหนี้สินทั้งหมดที่ตนเองมีอยู่จนหมด

ในทางตรงกันข้ามถ้าค่าสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนที่คำนวณได้มีค่ามาก แสดงว่าครัวเรือนมีความสามารถในการชำระหนี้สินน้อยครัวเรือนจะต้องใช้ระยะ

เวลานานขึ้นเพื่อที่จะสามารถชำระหนี้สินที่ตนเองมีอยู่จนหมดสิ้น การคำนวณค่าสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนตั้งอยู่บนมีข้อสมมติที่ว่า ครัวเรือนจะต้องใช้รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนเป็นแหล่งรายได้เพียงแหล่งเดียวในการชำระหนี้สินทั้งหมดที่ครัวเรือนมีอยู่โดยไม่ก่อหนี้สินใหม่เพิ่มขึ้นมาอีก อีกทั้งรายได้ประจำที่นำมาชำระหนี้เป็นรายได้ประจำโดยไม่มีการหักรายจ่ายใดๆทั้งสิ้น ซึ่งในโลกของความเป็นจริงเป็นไปได้ที่ครัวเรือนจะชำระหนี้สินของตนก่อน โดยไม่ค่าใช้จ่ายในการบริโภคสินค้าและบริการใดๆเลย ดังนั้นระยะเวลาในการชำระหนี้สินทั้งหมดของครัวเรือนในโลกของความเป็นจริงจึงมีระยะเวลานานกว่าตัวชี้วัดที่ผู้วิจัยใช้งานวิจัยชิ้นนี้ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครัวเรือนตัวอย่างจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 จำนวน 38,474 และ 42,541 ตัวอย่าง ตามลำดับ

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้ ในภาพรวมของครัวเรือนทั่วประเทศ ภาพรวมของครัวเรือนในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล และ ภาพรวมของครัวเรือนในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาล พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามแม้ว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ แต่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุก็นำรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นผลการศึกษายังพบว่า ครัวเรือนทั้งสองประเภทที่มีที่ตั้งในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลมีรายได้ประจำเฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนประเภทเดียวกันแต่มีที่ตั้งในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาล แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของรายได้ระหว่างครัวเรือนในเขตเมืองและเขตชนบท

ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีรายได้ประจำเฉลี่ยสูงสุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 40,649 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมา คือ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองหรือเทศบาลของภาคกลาง มีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 23,555 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมา คือ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลของ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคเหนือ โดยมีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 18,932 18,667 และ 17,757 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลของภาคกลาง มีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงสุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 18,895 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ ภาคเหนือ และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีรายได้ประจำเฉลี่ยเท่ากับ 17,108 9,866 และ 8,978 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ จะเห็นว่านอกจากครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลมีรายได้ประจำเฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทแล้ว ยังพบว่ามี ความแตกต่างของรายได้ระหว่างภูมิภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทของภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนประเภทเดียวกันในภูมิภาคอื่นๆ

สำหรับผลการศึกษาด้านรายจ่าย ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้พิจารณาจากค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือน ผลการศึกษาในภาพรวมของครัวเรือนทั่วประเทศ ภาพรวมของครัวเรือนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ แม้ว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุจะมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุก็ตาม แต่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุก็ยังเผชิญกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 28,043 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมาได้แก่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลของ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 18,409 16,205 14,675 และ 14,584 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลของ ภาคกลาง มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 14,398 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 12,100 8,762 และ 8,520 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับรายได้ของครัวเรือนโดยครัวเรือนที่มีรายได้มากก็มีค่าใช้จ่ายมาก ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยก็มีค่าใช้จ่ายน้อยตามไปด้วยเช่นกัน

สำหรับผลการศึกษาด้านเงินออมของครัวเรือนพบว่า ในภาพรวมของครัวเรือนทั่วประเทศครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีเงินออมเฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุเล็กน้อย โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 3,925 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 3,790 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน นอกจากนี้ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุจะมีเงินออมเฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุแล้ว เงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุยังเพิ่มขึ้นจาก 2,961 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 3,925 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549

ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 12,606 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมาได้แก่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลของ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคเหนือ โดยมีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 5,145 4,304 4,082 และ 3,082 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ สำหรับในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลในภาพรวมของครัวเรือนทั่วประเทศ พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีเงินออมเฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ทั้งในปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุด้วยมีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 2,575 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ในขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีเงิน

ออมเฉลี่ยเท่ากับ 1,782 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลของ ภาคใต้ มีเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 5,008 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 4,497 1,104 และ 457 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าจำนวนเงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุนั้นมีความแตกต่างกันค่อนข้างมากระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบทในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในขณะที่ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองมีเงินออมเฉลี่ยไม่ค่อยแตกต่างจากครัวเรือนในเขตชนบทเท่าใดนักสำหรับครัวเรือนที่ตั้งอยู่ในภาคกลางและภาคใต้

จำนวนเงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุนั้นนอกจากจะแตกต่างกันระหว่างครัวเรือนในเขตเมืองและเขตชนบทแล้วยังปรากฏความแตกต่างกันของเงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนระหว่างภูมิภาคด้วยเช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อจำแนกครัวเรือนออกตามกลุ่มรายได้ออกเป็น 5 กลุ่มรายได้ ในภาพรวมของครัวเรือนทั้งประเทศพบว่า ครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มรายได้กลุ่มที่ 1 และ 2 มีเงินออมเฉลี่ยเป็นลบซึ่งแสดงว่าครัวเรือนในกลุ่มรายได้ที่ 1 และ 2 มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ในขณะที่ครัวเรือนในกลุ่มรายได้ที่ 3 ถึงกลุ่มรายได้ที่ 5 มีเงินออมเป็นบวกและจำนวนเงินออมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อรายได้ของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นลักษณะเช่นนี้พบได้ทั่วไปทั้งในเขตเมือง เขตชนบท กรุงเทพมหานคร และ ทุกภูมิภาคของประเทศ โดยไม่จำกัดว่าครัวเรือนจะมีหรือไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยหรือไม่

ในขณะที่การกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันทำให้รายได้ส่วนใหญ่ตกอยู่ในครัวเรือนกลุ่มรายได้สูงๆ โดยเฉพาะครัวเรือนในกลุ่มรายได้ที่ 4 และ กลุ่มรายได้ที่ 5 จำนวนเงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนในสองกลุ่มนี้นอกจากจะเป็นบวกแล้วยังมีจำนวนเงินออมเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรายได้ที่เหลือค่อนข้างมาก ในขณะที่ครัวเรือนที่มีและไม่มีผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้ที่ 1 และ 2 ต่างต้องเผชิญกับภาวะรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ทำให้ครัวเรือนไม่สามารถออมเงินเพื่อสร้างความมั่นคงหรือเป็นหลักประกันในอนาคตให้กับครัวเรือนของตนเองได้

ผลการศึกษาด้านหนี้สิน พบว่า ในภาพรวมของครัวเรือนทั้งประเทศ ภาพรวมของครัวเรือนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 220,922 บาท ในขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 235,505 บาท แม้ว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุจะมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยแล้วต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุก็ตาม แต่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุก็มีหนี้สินเพิ่มขึ้นจาก 165,347 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2547 เป็น 220,922 บาทต่อ

ครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2549 นอกจากนั้นยังพบว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองมีภาระหนี้สินมากกว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบท

ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 382,232 บาท รองลงมาคือ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองหรือเทศบาลของ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 305,539 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง โดยมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 287,331 280,720 และ 274,130 บาท ตามลำดับ สำหรับครัวเรือนในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลพบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลของ ภาคกลาง มีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 171,235 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ ภาคเหนือ และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 143,004 110,503 และ 82,074 บาท ตามลำดับ

หากพิจารณาความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน พบว่า ในภาพรวมของครัวเรือนทั้งประเทศ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุในโดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเท่ากับ 9.5 ในขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 10.2 นั้นหมายความว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีความสามารถในการชำระหนี้ที่ดีกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลของ ภาคเหนือ มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เท่ากับ 11.6 รองลงมาได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เท่ากับ 10.4 10.0 9.3 และ 8.0

ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาลของ ภาคเหนือ เช่นกันที่มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เท่ากับ 9.2 รองลงมาได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เท่ากับ 8.8 7.6 และ 7.4 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะอย่างยิ่งครัวเรือนผู้สูงอายุในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลมีความสามารถในการชำระหนี้ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆของประเทศ เพราะนอกจากครัวเรือนที่มี

ผู้สูงอายุในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีภาระหนี้ต่อครัวเรือนค่อนข้างสูงแล้ว รายได้ประจำเฉลี่ยต่อครัวเรือนก็ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือค่อนข้างต่ำ ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครกลับมีความสามารถในการชำระหนี้ดีขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา ทั้งๆที่จำนวนหนี้สินต่อครัวเรือนนั้นสูงกว่า

ผลการศึกษาที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ เรื่องจำนวนหนี้สินทั้งหมดของครัวเรือนและความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนเมื่อจำแนกครัวเรือนออกตามกลุ่มรายได้ ซึ่งผลการศึกษาในภาพรวมของครัวเรือนทั่วประเทศ พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้ที่ 5 มีระดับของหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้ที่ 5 มีหนี้สินเฉลี่ยเท่ากับ 736,074 บาทต่อครัวเรือน ในขณะที่หนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือนของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้ที่ 1 นั้นมีจำนวนต่ำที่สุดมีค่าเฉลี่ยเพียง 52,239 บาทต่อครัวเรือน เมื่อพิจารณาความสามารถในการชำระหนี้สินของครัวเรือน พบว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้ที่ 5 นั้นมีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนในกลุ่มรายได้อื่นๆ

แต่อย่างไรก็ตามความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้ของครัวเรือนเสมอไป ผลการศึกษาในภาพรวมของครัวเรือนทั่วประเทศพบว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้ที่ 1 กลับมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนต่ำกว่าครัวเรือนในกลุ่มที่รายได้ที่ 5 ซึ่งเป็นที่ครัวเรือนร่ำรวยที่สุด ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในกลุ่มครัวเรือนที่ 2 กลับมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนต่ำที่สุดแสดงว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้ที่ 2 มีความสามารถในการชำระหนี้ที่ดีที่สุด ดังนั้นแม้ว่าระดับของหนี้สินจะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับรายได้ รายได้ยิ่งมากระดับของหนี้สินก็มากตามไปด้วย แต่ในด้านความสามารถในการชำระหนี้กลับมิได้เป็นเช่นนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการชำระหนี้กับกลุ่มรายได้นั้นน่าจะมีลักษณะความสัมพันธ์เป็นรูป ตัวเจ หรือ ตัวยู ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้ต่ำที่สุดและกลุ่มรายได้สูงที่สุดมีความสามารถในการชำระหนี้สินค่อนข้างต่ำในขณะที่ครัวเรือนในกลุ่มรายได้กลางๆกลับมีความสามารถในการชำระหนี้สินโดยเปรียบเทียบแล้วดีกว่าสองกลุ่มแรก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อแรก

จากผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า ความแตกต่างของรายได้ระหว่างเขตเมืองและเขตชนบท ความแตกต่างของรายได้ระหว่างภูมิภาค และ การกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันมีผลกระทบต่อความกินดีอยู่ดีของครัวเรือน มากกว่า ความแตกต่างระหว่างประเภทของครัวเรือน หรือกล่าวง่าย ๆ ว่า ความกินอยู่ดีของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุและครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุแม้จะมีความแตกต่างกันอยู่บ้างก็ตาม แต่ยังน้อยกว่าสาเหตุมาจากความแตกต่างของรายได้ระหว่างเขตเมืองและเขตชนบท ความแตกต่างของรายได้ระหว่างภูมิภาค และ การกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นรัฐจึงควรดำเนินนโยบายหรือมาตรการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เน้นลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเขตเมืองและเขตชนบท ความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาค และ ส่งเสริมการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

ข้อที่สอง

จากผลการศึกษาที่พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุนั้นมีเงินออมเฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ทั้งที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเฉลี่ยและค่าใช้จ่ายทั้งหมดเฉลี่ยแล้วต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ แสดงว่าการบริหารจัดการการเงินภายในครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุนั้นน่าจะมีประสิทธิภาพมากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ แม้ว่าในงานวิจัยชิ้นนี้จะไม่ได้ศึกษารายละเอียดของวิธีหรือรูปแบบการจัดการการเงินภายในครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุไว้ก็ตามแต่จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า

การลดค่าใช้จ่ายเป็นแนวทางที่สุดที่ครัวเรือนควรนำมาใช้ในการบริหารการเงินภายในครัวเรือน ทั้งนี้โดยอาศัยการถ่ายทอดประสบการณ์หรือภูมิปัญญาจากผู้สูงอายุในวิธีการต่างๆ เพื่อลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือนลง เนื่องจากผู้สูงอายุมีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตมายาวนานและรู้ว่าจะการบริโภคอย่างไรให้ประหยัดรายจ่ายของครัวเรือน และรู้ประโยชน์ของการประหยัดอดออมไว้สำหรับอนาคตได้เป็นอย่างดี

ข้อที่สาม

จากผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทของภาคเหนือ และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสามารถในการชำระหนี้สินค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนประเภทเดียวกันในภูมิภาคอื่น เนื่องมาจากครัวเรือนในภูมิภาคทั้งสองมีภาระหนี้สินต่อครัวเรือนค่อนข้างมากในขณะที่มีรายได้ประจำเฉลี่ยค่อนข้างน้อย

ดังนั้นรัฐควรมีมาตรการในการส่งเสริมวินัยการเงินภายในครัวเรือนของภูมิภาคทั้งสองให้มากขึ้น เพื่อมิให้ครัวเรือนใช้จ่ายเกินตัวจนต้องแบกรับภาระหนี้สินเป็นจำนวนมาก การให้สินเชื่อแก่ครัวเรือนในภูมิภาคทั้งสองควรมีเงื่อนไขให้ครัวเรือนต้องการรักษาวินัยการเงินภายในครัวเรือนเข้าไปด้วยเสมอ

มาตรการต่างๆของรัฐ เช่น มาตรการหยุดพักชำระหนี้ มาตรการแปลงหนี้ระบบมาเป็นหนี้ในระบบ รวมทั้งการตรวจสอบการใช้เงินกู้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการขอสินเชื่อ แม้จะเป็นมาตรการระยะสั้นที่ดีแต่หากไม่ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีวินัยการเงินภายในครัวเรือน ด้วยการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ รู้จักเก็บออม ไม่ก่อหนี้เพื่อการบริโภคอย่างสิ้นเปลือง มีการทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง แล้วมาตรการต่างๆ เหล่านั้นก็อาจเป็นแนวทางให้ครัวเรือนสร้างภาระหนี้สินผูกพันอย่างไม่จบไม่สิ้นกลายเป็นวัฏจักรของหนี้สินของครัวเรือนต่อไปเรื่อยๆ และในที่สุดแล้วก็กลับมาเป็นภาระให้กับรัฐอีกหากครัวเรือนไม่รักษาวินัยการเงินภายในครัวเรือนให้ดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

จากข้อเสนอแนะข้อที่หนึ่ง ซึ่งพบว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุไม่มีเงินออมเฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุทั้งที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเฉลี่ยและค่าใช้จ่ายทั้งหมดเฉลี่ยแล้วต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ดังนั้นในการศึกษารั้งต่อไปควรที่จะตอบให้ได้ว่าเพราะอะไรครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุถึงได้มีเงินออมเฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุทั้งที่มีระดับรายได้และค่าใช้จ่ายต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ การตอบคำถามนี้จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการรายรับ รายจ่ายของครัวเรือนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผลการศึกษาที่พบว่า ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการชำระหนี้ดีกว่าครัวเรือนในภูมิภาคอื่นๆ ดังนั้นในการศึกษารั้งต่อไปควรที่จะตอบคำถามที่ว่าเพราะเหตุใดครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครจึงได้มีความสามารถในการชำระหนี้ที่ดี เพื่อจะได้นำมาประยุกต์ใช้กับครัวเรือนในภูมิภาคอื่นๆ โดยเฉพาะในภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความสามารถในการชำระหนี้ค่อนข้างต่ำ

บรรณานุกรม

- กาญจนา โชคถาวร และ ไพฑูรย์ ภัยพิสัย (2550) รายงานการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์โครงการวิจัยการ
แก้ไขปัญหาหนี้สิน โดยชุมชนหมู่บ้านป่าไผ่ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด
จังหวัดเชียงใหม่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ดวงฤทัย พรเทศ (2552) รายได้ รายจ่าย หนี้สินและการออม ของครัวเรือนหาบเร่แผงลอย : กรณีศึกษา:
ชุมชนท่าพระจันทร์ วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นันทรัตน์ จิโรภาส (2552) ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- นิตยา วงศ์วรรณ (2553) การศึกษาการจัดการหนี้สินโดยกลุ่มกองทุนในชุมชนของเกษตรกรกลุ่มปลูกผัก
แบบเข้ม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เบญจมาภรณ์ จันทรประสิทธิ์ (2550) การศึกษาโครงการแก้ไขหนี้สินภาคประชาชนของธนาคารออมสิน
ภาค 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ปาริชาติ รัตนกิจ (2549) ปัญหาหนี้สินเกษตรกรรายย่อย : กรณีศึกษาเกษตรกรหมู่บ้านสมานมิตร ตำบล
ดอนศิลา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
- พิชญา ผลปราชญ์ (2553) หนี้สินของครัวเรือนในตำบลหนองแวง อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว.
สารนิพนธ์ ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บรรณานุกรม (ต่อ)

วรวะสน์ สุวรรณระดาเทพช่วยสุข (2552) มิติทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร

จดหมายข่าว ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2552.

รัชพันธุ์ เขยจิตร (2554) รายงานการวิจัยเรื่อง การกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุไทย.

สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2548) รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2547

ทัวราชอาณาจักร

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2550) รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2549

ทัวราชอาณาจักร

อัศราวุธ แชนสันเทียะ (2550) ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของเกษตรกรต่อ ธกส. : กรณีศึกษา ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ.

วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช